

04

Kultur

MINISTERIET

DECEMBER 2004

TEMA: ARKITEKTUR

**POLITIK, PROTESTER OG
VISIONER**

INDHOLD

04 LEDER

05 VOX-POP UDVANDRERNE

07 DANMARK MED I EUROPAN

08 SAMTALE: GO EAST!

Hvordan skal dansk arkitektur klare sig i den internationale konkurrence? De skal eksportere danske værdier, siger arkitekten Anna Maria Indrio. Det er ikke nok, svarer leder af Dansk Arkitektur Center, Kent Martinussen. Mød dem i samtale.

17 HOT OR NOT - 4 ARKITEKTERS BUD

23 IDEOLOGIERNES ARKITEKTUR

14 ESSAY: FOR LIDT ARKITEKTUR I BYGGERIET

Er dansk arkitektur endt i kedelig mainstream? Christoffer Harlang giver et svar.

30 KORT NYT

32 PORTRÆT: KULTURARVENS VOGTERE

35 PORTRÆT: HVAD ROSENBERG GEMMER

38 DER SKAL SÆTTES MÆRKER PÅ MUSEER

40 KLUMME: OLYMPISKE LEGE I DANMARK

43 VIDSTE DU

11 PROP I ARKITEKTUREN

For 15 år siden var de fleste arkitektkonkurrencer åbne for alle. I dag kræver de som oftest en invitation, og den går næsten altid til de store tegnestuer. Det går ud over nytænkningen i dansk arkitektur, lyder kritikken.

20 ARKITEKTURENS BOYBANDS OG POPSTJERNER

28 INGEN BLÅ DØRE, TAK!

26 PORTRÆT: MAN KAN JO IKKE FREDE ALTING

Schmidt, Hammer og Lassen er et af Danmarks mest succesfulde arkitektfirmaer. Vi tegner et portræt.

31 MERE END SURE SOKKER OG LUGTEN AF FRITURE

34 KORT NYT

36 GODE IDEER SØGES

39 KULTURPOLITISK KOMMENTAR

42 DEBAT

KOLOFON

Kulturkontakten
udgives af:
Kulturministeriet
Postboks 2140,
Nybrogade 2, 1015 København K

Tlf: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88
E-mail: kum@kum.dk
Hjemmeside: www.kum.dk

Redaktion:
Marianne Strøm Hansen (ansv.)
E-mail: msh@kum.dk
Mikael Jalving
E-mail: mja@kum.dk
Mette Størum Krogh
E-mail: msk@kum.dk

Alle tekster kan bringes frit i uddrag med angivelse af kilde (forfatter- og bladnavn).
Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis ministeriets opfattelse.

Omslag
Direktør for Dansk Arkitektur Center Kent Martinussen og arkitekt Anna Maria Indrio, partner i arkitektfirmaet CF. Møllers Tegnestue. Billedet er taget i identitetsbureauet Kontrapunkts bidrag til udstillingen "Too perfect - seven new Denmarks" på Dansk Arkitektur Center. Se i øvrigt samtalen på s. 8-10.
Foto: Klaus Holsting

Design og layout: e-Types a/s
Tryk: Center-Tryk

Oplag: 10.000
ISSN: 0907-1156

Abonnement
Kulturministeriet, Oplysningen
Postboks 2140, Nybrogade 2
1015 København K
Tlf: 33 92 35 00
E-mail: oplysning@kum.dk

Kulturkontakten koster 100 kr. for et årsabonnement på 4 numre.

Beløbet indbetales på konto i Jyske Bank, Reg. nr: 8109.
Kontonummer: 101049-6, eller via girornr. 87359522

Annoncer
Annoncer i Kulturkontakten tegnes gennem MediaSpace hos Allan Wiberg, Tlf: 47 74 27 42
E-mail: allan@wiberg.dk

FRA MYTER TIL VIDEN

Mars er det store mål i rumforskningen lige nu, og i løbet af de næste par år vil en række missioner gøre os meget klogere på den myteomspundne planet. Læs med, når Weekendavisen rapporterer og reflekterer fra rumforskningens frontlinie. Blandt meget andet.

SAMFUND OG DEBAT. Vi analyserer begivenheder og holdninger for at vise sammenhænge, forhistorie og konsekvenser. Reflekterende, perspektiverende og skarpt til sidste punktum.

KULTUR. Vi skriver kontant og lidenskabeligt om kunst, tanker og meninger. Anmeldelser, reportager og samtaler om forskning, arkitektur, billedkunst, film, musik og teater.

BØGER. Vi anmelder den nyeste litteratur, både dansk og udenlandsk, og vi lægger lige så meget mod og hjerteblod i sagen, som forfatterne selv har lagt i deres værker. Sammen med artikler, essays og debat om både skønlitterære og faglige værker og forfatterskaber.

NYT! HELE WEEKENDAVISEN PÅ NETTET
Læs Weekendavisen på nettet allerede fredag morgen – hvor som helst i verden. Og brug arkivet til at finde gamle artikler i deres fulde længde, otte uger tilbage.

Alle abonnenter på den trykte udgave af Weekendavisen har ubegrænset adgang til netavisen. De kan også abonnere på netavisen alene. Hvis De bor i udlandet, undgår De dermed porto.

TEGN ABONNEMENT
Ring på 80 30 12 30 eller gå ind på www.weekendavisen.dk.
Unge under uddannelse kan få 50 % rabat.

weekendavisen
Personlighedernes avis

LEDER ARKITEKTURENS TILSTAND

Dansk arkitektur er verdenskendt – et godt, guldrandet brand. Eller sådan plejede det at være. Nu er der opstået en debat om, hvorvidt danske arkitekter er gået i stå og er blevet overhalet internationalt. Senest blev kritikken rejst i forbindelse med udstillingen "Too Perfect – Seven New Denmarks" på Dansk Arkitektur Center, hvor den canadiske designguru Bruce Mau bebrejdede danske arkitekter ikke at være innovative nok.

Den kritik svarer arkitekten Christoffer Harlang på i dette nummers essay. Her skriver han bl.a., at udstillingen blot er "stjerne for en aften" og vil få ca. samme levetid, fordi den bygger på en forvrænget opfattelse af arkitektur som underholdningsindustri.

Holland bliver ofte trukket ind som et land, der har gjort alt det, Danmark burde have gjort – med stor succes. De sidste ti år har hollandske arkitekter sat deres præg på moderne arkitektur over alt i verden, fra DR-byggeriet i Ørestaden til nyt tv-hovedkvarter i Kina. Vi kigger nærmere på det, nogen kalder det "hollandske mirakel" og andre, den "hollandske syge". Modpolerne mødes i artiklen Arkitekturens boy bands og popstjerner.

Ikke alle elsker Holland. Arkitekten Anna Maria Indrio hævder i en samtale med direktøren for Dansk Arkitektur Center, Kent Martinussen, at hun aldrig har set så meget junk, som da hun kørte gennem et hollandsk boligkvarter. Martinussen er ikke uenig, men han er mere optaget af, hvordan dansk arkitektur kan blive en eksportvare. Det kræver blandt andet, at den danske stat yder bedre bistand, end tilfældet er i dag.

Innovation kommer ikke af sig selv. De seneste år er det blevet stadig sværere for unge arkitekter at komme i gang. Det skyldes ikke mindst arkitektkonkurrencen. For bare 15 år siden var langt de fleste af den slags åbne for alle. I dag kræver de fleste af dem derimod en invitation. Og den går ofte til de store velrenommerede firmaer. Konsekvenserne ser vi nærmere på i artiklen Prop i arkitekturen.

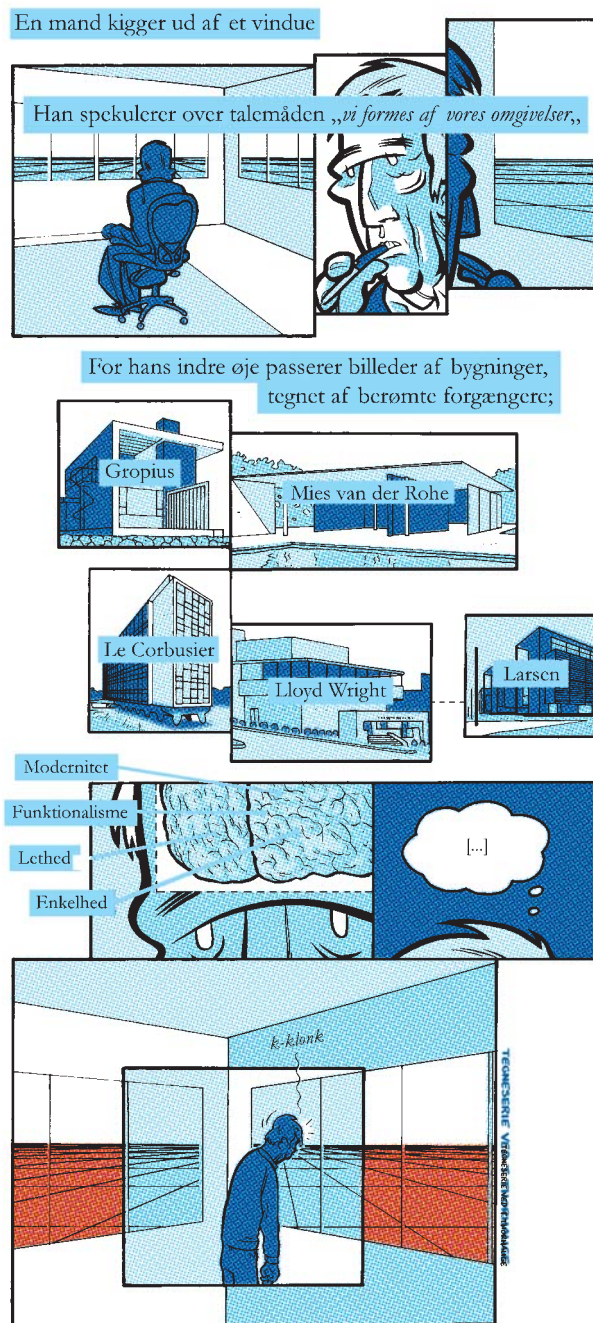
Åbne arkitektkonkurrencer er et af de steder, hvor en ny arkitekturpolitik kunne tage fat. Med dette nummer af Kulturkontakten er der i hvert fald budt op til debat, og til marts afholder Kulturministeriet en konference om fremtidens arkitekturpolitik. Interesseret? Så følg med på ministeriets hjemmeside www.kum.dk

Uden for tema er der i dette nummer blevet plads til bl.a. et portræt af Rosenborg, forfattet af Marie Helleberg, en klumme om de Olympiske Lege til Danmark og en artikel om danske eventmagere. Sidst, men ikke mindst udskriver vi en tegneseriekonkurrence.

God læselyst!
Redaktøren

TEGNERIE- KONKURRENCE

Kulturkontakten vil fremover bringe en tegneserie på denne plads. Vi leder derfor efter en tegner, der vil levere en stribe til hvert nummer i 2005. Striben skal handle om magasinet aktuelle tema. Hvem det skal være, afgør vi ved en konkurrence. Hvis du vil deltage, skal du sende dit forslag til msh@kum.dk senest 15. februar 2005. Temaet for næste nummer er kulturarv.

Ideens tyngde, arkitektens lod

VOX-POP UDVANDRERNE

Af Miriam Katz, journalist

PIONER I HYTTELANDET

Bygger havn i Tromsø

"Jeg rejste til Holland på et Erasmusstipendium i min studietid og opdagede hurtigt, at det var en god ide at komme væk fra Danmark. Det gjorde mig fri af fortiden, fri til at spekulere og få idéer, at jeg ikke var bundet af baggrundsviden om landet og traditionen," siger Adam Kurdahl, der arbejdede tre år for OMA Rotterdam under ledelse af Rem Koolhaas, før han i 1999 vendte tilbage til Århus for at tage sin afgangseksamen.

Og så af sted igen: til Oslo, hvor amerikanske Gary Bates og norske Gro Bonesmo, som han havde lært at kende hos Koolhaas, havde dannet arkitektfirmaet Space Group. Firmaet har på kort tid etableret sig blandt Norges toneangivende arkitekter, og Kurdahl blev partner i 2003. "Norge er jomfrueligt land, når det gælder arkitektur," siger han. **"Landet er blevet ufatteligt rigt af oliemillioner, men man har stort set ikke bygget andet end hytter – de er bare blevet større! Så vores idéer rammer et forholdsvist uprøvet marked."**

Og idéerne rammer tydeligvis plet. I 2002 vandt Space Group i samarbejde med OMA Rotterdam den prestigefulde konkurrence om

VED MESTERENS SIDE

Skaber multimediecenter i Hongkong

"At arbejde for Daniel er utrolig lærerigt. Men det kræver, at man er god til at forstå ham. Og det er ikke altid nemt, fordi hans idéer er meget filosofiske. Min opgave er at oversætte hans tanker til modeller og tegninger, der kan forstås af bygherrer, ingeniører og håndværkere ude på byggepladsen," siger Susanne Milne, der trods sin unge alder er seniorarkitekt hos amerikanske Daniel Libeskind og en af hans betroede medarbejdere.

Tegnestuens seneste bedrift er at vinde konkurrencen om det gigantiske byggeri af et nyt World Trade Center, desuden står Libeskind bag bl.a. Det Jødiske Museum i Berlin og Dansk Jødisk Museum i København. Sidstnævnte fik Susanne Milne hovedansvaret for at følge byggeriet af.

Allerede på arkitektskolen i København blev den dansk-norske kvindes talent spottet af en lærer, der formidlede kontakten til Libeskind i Berlin. Her tilbragte Susanne Milne et helt år, selvom hun egentlig bare skulle være der et semester. Efter afgangseksamen rejste hun tilbage, men det seneste år har hun arbejdet i Libeskind

Nogle af de største talenter, der de seneste år er uddannet på de danske arkitektskoler, har valgt at forlade landet, fordi de manglede udfordringer herhjemme. Mød tre af dem.

Adam Kurdahl, 29 år. Partner i Space Group, Oslo. Hans afgangsprøve fra Arkitektskolen i Århus blev kåret til verdens bedste i den prestigefulde konkurrence "Archiprix" 2001.

et storstilet byggeri på området omkring Oslos Vestbane – en konkurrence, hvor de slog internationale sværvægttere som Lord Norman Foster og japanske Toyo Ito. Året efter slog Space Group til igen og vandt en international konkurrence om en omfattende udviklingsplan for havnen i Tromsø.

Men også mindre projekter fra Space Group vækker opsigt ude i verden. I år er internationale arkitekturdidsskrifter valfartet til en millionærvilla uden for Oslo, som Space Group har tegnet, og som sammenlignes med huse af Le Corbusier og Mies van der Rohe.

"Det var en ønskeklent, der gav os meget frie hænder og få økonomiske begrænsninger. Vi har ikke selv tjent videre på opgaven, simpelthen fordi vi har arbejdet alt for meget. Men det har været sjovt," fortæller Adam Kurdahl, der ikke har nogen aktuelle planer om at arbejde hjemme i Danmark. "Selvom jeg synes, at man i Danmark er begyndt at åbne sig for nye tendenser og udenlandske arkitekter, har vi endnu ikke haft held til at komme med i danske konkurrencer. Men vi har jo nok at lave her, hvor vi er," siger han.

Susanne Milne, 32 år. Uddannet fra Kunstakademiets Arkitektskole i København 1999. Seniorarkitekt hos Daniel Libeskind's tegnestue i New York.

hovedkvarter i New York, hvor hun lige nu er travl med at virkeliggøre et stort multimediecenter på universitetet i Hongkong.

"At arbejde her er krævende, for det er ikke standardarkitektur, Daniel skaber, og hans byggerier gennemgår ofte meget komplicerede processer. Men det er utrolig spændende at følge ham, se hvordan han får idéer og være med til at udvikle dem," fortæller hun.

"Jeg tror, at man i udlandet opfatter dansk arkitektur som garant for noget godt og solidt – men måske synes man også, det er lidt kedeligt. Verden har nok ikke opdaget endnu, at der rent faktisk sker mange nye ting i Danmark, som f.eks. projekterne fra tegnestuen PLOT. Derfor er en udstilling som Bruce Mau's "Too perfect" på Dansk Arkitektur Center rigtig god," siger hun og tilføjer, at Daniel Libeskind var "utrolig glad" for at arbejde i Danmark ved opførelsen af Dansk Jødisk Museum.

"Det eneste, han var nervøs for, var, om det hele blev for pænt og forudsigeligt, men det blev det heldigvis ikke!," ler hun.

VOX-POP UDVANDRERNE

ARKITEKTEN I TÆNKETANKEN

Byudvikling i Detroit

Jens Holm, 30 år. Uddannet fra Arkitektskolen i Århus 2000. Arkitekt, seniordesigner i Rockwell Group, New York.

“En krydsning mellem Hollywoods kulørte kugler og europæisk pragmatisme.” Sådan beskriver Jens Holm med et grin den arkitektur, han og hans kolleger arbejder på at skabe i Studio B, en ny-etableret tænketank i det amerikanske design- og arkitekturfirma Rockwell Group.

Firmaet, som tidsskriftet Architecture for nylig udnævnte til et af USA's ti mest magtfulde, er især kendt for at tegne hoteller, restauranter, sportsstadioner og teatre. Bl.a. har de designet Kodak teatret, hvor Oscaruddelingene finder sted, samt restauranter i Planet Hollywood-kæden.

Men Rockwell Group står også for en del bolig- og erhvervsbyggeri, og Jens Holm er hyret til at udvikle firmaets arkitektur, så det bl.a. får en stærkere social dimension, fortæller han:

“Vi prøver at udvikle en ny type byggerier, hvor man bruger den energi, der opstår, når mange mennesker lever sammen på et sted. F.eks. giver 1.000 mennesker i et højhus måske grobund for et

supermarked, et fitnesscenter eller en børnehave,” siger han, der bl.a. har været med til at tegne et børnehospital i Michigan. Lige nu arbejder han og kollegerne i Studio B på en bog om, hvordan nedslidte, kriseramte amerikanske byer som f.eks. Detroit kan bruge byudvikling, design og arkitektur til at skabe vækst og nye muligheder.

“I dag er arkitektur meget mere end bare bygninger – det er også idéer om, hvordan man bruger bygningerne, og hvad de betyder for samfundet som sådan,” siger han, der tidligere har arbejdet for OMA Rotterdam. Han var med til at etablere den hollandske tegnestues søsterfirma i New York, AMO, der beskæftiger sig med research og udvikling, inden han kom til Rockwell Group.

“Da jeg blev færdig på arkitektskolen, skete der ikke ret meget spændende i Danmark. Man kunne enten vælge at starte sit eget firma eller at rejse væk. Men de seneste år er der skudt en masse interessante nye tegnestuer op, så det kan da godt være, jeg snart vender hjem,” siger Jens Holm.

Bikubens fondens Fadderskaber

Bikubens fonden ønsker at tilbyde 3 professionelle og veletablerede teatre, museer og musikensembler et fundament til udvikling og nyskabelse ved at støtte nye initiativer gennem 3 år med kr. 100.000 om året. Støtten er øremærket til nye initiativer og tilgår ikke drift og administration, ligesom støtten ikke ydes til byggeri eller renovering.

Ansøgninger om at komme i betragtning til Bikubens fondens Fadderskaber skal indeholde beskrivelse af initiativer og projekter, som er på ønskesedlen, beskrivelse af økonomiske forhold samt ledelsesforhold.

Bikubens fondens Fadderskaber træder i kraft 1. august 2005. Ansøgningsfrist 1. februar 2005 og ansøgningen sendes til Bikubens fonden, Fiolstræde 44, 1171 København K, MRK. Fadderskaber.

Se mere på www.bikubensfond.dk eller kontakt kulturchef Johanne Prahl tlf. 33 77 93 72.

BIKUBENS FONDEN

Prisvindere. En gruppe danske arkitekter vandt sidste år en af konkurrencerne under det europæiske arkitektturnetværk, European. Her ses dele af deres bidrag, som var et forslag til udvikling af et forsømt bycentrum i Finland.

DANMARK MED I EUROSPAN

Af Simon Drejer, Kulturministeriet

Kulturminister Brian Mikkelsen og Fonden Real Dania arbejder i øjeblikket på at sikre dansk deltagelse i det europæiske arkitektturnetværk European. European er et europæisk arkitektturnetværk, der er spændt ud mellem 19 medlemslande.

Netværket arbejder for at give unge arkitekter mulighed for at realisere nyskabende projekter inden for bolig- og byplanlægning. Det sker ved, at alle medlemslande hvert andet år udvælger byggegrunde og byområder, som de udskriver arkitektkonkurrencer for. Sidst blev der afholdt konkurrencer i 68 forskellige byer i Europa. Konkurrencerne er åbne for europæiske arkitekter under 40 år.

Konkret betyder en dansk deltagelse i European, at vi i fremtiden også udpeger grunde og udskriver konkurrencer på dansk jord. Det vil være med til at åbne op for nyskabende projekter i Danmark og give flere unge arkitekter mulighed for at virkeliggøre nogle af deres visioner om fremtidens arkitektur.

Kulturminister Brian Mikkelsen siger om initiativet:

“I kraft af vores tradition og

gode uddannelsesressourcer har Danmark en styrkeposition på arkitekturområdet, som vi burde få meget mere ud af. European er et godt redskab i den sammenhæng, fordi den både styrker udviklingen af arkitektur i Europa – og opmærksomheden på de forskellige landes særegne kvaliteter, traditioner og kompetencer. Det kan fremme unge danske arkitekters eksponering og adgang til markeder, som ellers er svære for dem at få adgang til”.

Danske vindere

Selv om Danmark hidtil har stået uden for samarbejdet, er der danskere, der har deltaget i European med stort udbytte. F.eks. vandt en gruppe unge, danske arkitekter sidste år Europankonkurrencen i Finlands næststørste by, Espoo.

Gruppen afleverede et forslag til, hvordan centrum i distriktet Espoon Keskus kunne styrkes arkitektonisk og udvikles til et attraktivt byområde. Udfordringen var at lave en samlet plan for infrastruktur, offentlige funktioner og landskab samt at udvikle et katalog over bolig- og kontortyper, der kunne inddra-

ges i området over tid.

“Vi valgte et større område i udkanten af en storby, der rummede mange urbane udfordringer med mulighed for nytænkning”, siger et af gruppens medlemmer, Rasmus Kruse Jensen.

Gruppen havde et fælles ønske om at lave projektet som en ny type byudviklingsstrategi; en radikalt anderledes opgave end det, de normalt beskæftiger sig med i deres professionelle liv.

Synlighed uden for Danmark

Europankonkurrencerne er meget velansete rundt om i Europa, og førstepræmien har været med til at gøre gruppen synlig uden for Danmark. Det skyldes ikke mindst, at deres projekt blev publiceret i bogen “European 7 European Results”, og at de fik omtale i forskellige landes arkitekturtidsskrifter. De blev ligeledes inviteret til European's forum i Athen, hvor de deltog i paneldiskussioner og forelæsnings. Her oplevede de, at projektet blev fremhævet som et eksempel på en ny og mere urban retning, som European-forslagene bevæger sig i.

En af grundideerne med European er, at vinderprojekter

Danmark satsar nu på at blive del af det europæiske arkitektturnetværk, European, der løbende holder arkitektturnetværk i Europa. Det betyder flere muligheder for unge arkitekter.

skal føres ud i livet, men det betyder dog ikke, at de altid resulterer i konkrete bygninger. Rasmus Kruse Jensen fortæller:

“Flere og flere arbejder med koncepter i den urbane skala, som vores, hvor en udførelse ikke nødvendigvis medfører et bygget projekt, men lige så vel kan bestå i at blive engageret i en byudviklingsproces”.

I deres tilfælde var kommunen i Espoo ikke klar til betingelsesløst at kaste sig ud i projektet trods Europans store begejstring for det. De er dog nået dertil, hvor de diskuterer mulige seminarer og workshopper med de involverede parter. Gruppen er meget tilfreds med at have fået afprøvet urbane strategier og ideer i et internationalt forum med nye faglige relationer til følge. Læs mere om gruppens projekt, Espoo Loop: www.chance-network.org

Siden oprindelsen i Paris i 1988 har der været 7 Europankonkurrencer. I 2005 afholdes den næste – European 8. Læs mere om European og se tidligere konkurrenceprojekter på www.european-europe.com ■

BLÅ BOG

Anna Maria Indrio (f. 1943)
Arkitekt, partner i arkitektfirmaet C.F. Møller, leder af afdelingen i København. Har bl.a. været ansvarlig for udbygning til Statens Museum for Kunst. Pt. ansvarlig for udvidelsen af Natural History Museum i London. Opvokset i Rom, flyttede til Danmark i 1965, studerede hos J. Otto Spretkølsen, 1970. Bor i lejlighed i et 1700-tals-hus i det indre København.

BLÅ BOG

Kent Martinussen
Arkitekt MAA, direktør for Dansk Arkitektur Center I DAC. DAC basisfinansieres af et partnerskab bestående af Kulturministeriet, Fonden Realdania og Økonomi- og Erhvervsministeriet. Bor i Gentofte i et rækkehus tegnet af Arne Jacobsen. Er gift med arkitekt Malene Ib Andersen, sammen har de datteren Sophia på 3 år.

FOTO: KLAUS HOLSTING

Af Marianne Strøm Hansen,
Kulturministeriet

Samtale. Hvordan skal dansk arkitektur klare sig i den internationale konkurrence? Vi skal eksportere de særlige danske værdier, mener arkitekten Anna Maria Indrio. Det er ikke nok, svarer lederen af Dansk Arkitektur Center, Kent Martinussen. Arkitekterne må en tur til Kina og arbejde for halv løn. Mød dem i samtale.

GO EAST!

På Dansk Arkitektur Center, DAC, er der i øjeblikket en udstilling, som giver nogle provokerende bud på fremtiden for dansk arkitektur. Fem tegnestuer har givet hver deres svar på, hvad det er for opgaver, de gerne vil løse. Et bureau vil fragte is fra Grønland til de tørstende i Afrika. Et andet vil samle alle danske havne i en stor superhavn. Et tredje vil skabe en slags fabrik for børnepasning. Men bliver det fremtiden for de økonomisk trængte danske arkitektur at løse globale eller sociale problemer? Vi satte to arkitekter stævne på DAC: Kent Martinussen, der er leder af centeret, og Anna Maria Indrio, der er partner i arkitektfirmaet C.F. Møller.

Hvad er den største udfordring for dansk arkitektur lige nu?

KM: Bill Gates var i byen den anden dag. Han pegede på, at ca. 10 pct. af jordens befolkning hidtil har sat standarden for, hvad det gode liv er. Det er 600 mio. ud af 6 milliarder. Hans forudsigtelse er, at vi vil løfte det op til halvdelen mia. inden for 30 år. Og hans arbejde som softwarearkitekt er helt afgørende for, at det sker. Jeg vil hævde det samme på arkitektens vegne. Fra 1945 til 74 blev der i Europa bygget lige så mange kvadratmeter som de forudgående 2000 år. Den samme udvikling, men med turbo, ser vi nu i Asien, og derfor er der brug for arkitekterne i stort format – også de danske.

AMI: I går åbnede udstillingen af dansk design på MoMA i New York. Og der var en journalist, der spurgte en kurator fra museet, hvorfor de lige præcis havde valgt dansk design. Hans svar slog mig. Han satte ikke fokus på den måde, dansk design ser ud på, men på at dansk design har en menneskelig værdi. Jeg tror også, at den opgave, vi har som arkitekter lige nu, er at eksportere dansk arkitekturs særlige værdier. Det er f.eks., at vi kan lave tingene, så de er tilpasset en menneskelig værdi og skala, at vores arkitektur også er nærmiljø, og at vi holder fast i den kropslige kontakt, og at vores arkitektur derfor har en klar relation mellem ude og inde. Problemet lige nu er bare den tendens, arkitekturen tager. Alt skal være stort og spektakulært, og så har du svært ved at sælge værdier, som er så usynlige som den menneskelige målestok.

KM: I dag er der et stort strømninger inden for arkitekturen. Den ene er coverarkitekturen, som pryder magasinerne forside. Det er Frank Gerry, Foster og de andre. Det er i virkeligheden en meget meget lille del af det byggende miljø, måske 2 pct. På de større danske tegnestuer er lederne imidlertid meget optaget af at få den stjernestatus, coverarkitekturen giver.

AMI: Det er fordi, den sælger! Jeg kan give dig et eksempel. Vi er indbudt i en stor museumskon-

kurrence i Liverpool. Byen ønsker sig et museum, som i princippet er en sort boks – fuldstændig fleksibel osv. Men samtidig ønsker de sig noget, der ligesom Guggenheimmuseet i Bilbao skal løfte en hel bys selvfølgelig. Så kan det ikke nytte noget, at vi kommer med et stilfærdigt, minimalistisk og ressourcibesparende projekt, selv om det er smukt og velfungerende, for alle andre kommer med det spektakulære. Danmark burde lave et kollektivt værdisæt for dansk arkitektur, som løftede os i flok, ligesom Holland har gjort det på det spektakulære. Hvis vi blev markedsført på det, så ville vores modtagere kunne forholde sig til et anderledes og mere minimalistisk projekt.

KM: Men det er slet ikke det, der er det store spørgsmål!

AMI: Jo, det er! For øvrigt sidder du slet ikke over for den slags mennesker...

KM: Forstå mig ret... Du er presset fra to sider i din position som kendt, dansk arkitekttegner. Den ene er sensationsarkitekturen – det er det, du oplever i Liverpool, du skal simpelthen finde på noget, der nærmest er super spektakulært for overhovedet at være på banen. Presset fra den anden side består i, at det, vi er gode til, det mere humanistiske, ikke med samme tyngde efterspørges i Europa.

Men det er det, der er brug for i Asien. Det er her, de danske arkitekter ville klare sig virkelig godt, hvis de kunne få gang i en bølge. Og den skal bakkes op af regeringen. Hvis man kunne gå ud og markedsføre den arkitektur, som ikke er så coveragtig. For det er der, den store omsætning ligger. De store kulturbyggerier, det ved vi jo godt, er svære at tjene penge på.

AMI: Men det er ikke nok at markedsføre idéerne. Vi skal også gøre bygningerne færdige. Da vi vandt konkurrencen om en tilbygning til naturhistorisk museum i London, var det bl.a., fordi vores klienter havde været i Danmark og var blevet imponerede over den gennemførte kvalitet i f.eks. Statens Museum for Kunst. Og den skal man opleve for at forstå. Man kan næsten ikke se den på billeder. Den akkuratse, hvormed bolig, bygning og landskab hænger sammen, er virkelig der, hvor vi virkelig adskiller os fra de andre. Bare gå rundt og se, hvad de bygger i udkanten af London eller Rom. Det ser ud...

KM: Ad helvede til! Det ser ud ad helvede til!

AMI: Jeg har lige været i Holland, og jeg har aldrig set så meget junk i hele mit liv! Boligbyggeri i forstæderne, som ser forfærdeligt ud. Med al den snak om deres arkitekturpolitik kan det undre mig, at de ikke har bedre planlægningslove.

KM: Jeg vil bare sige, at den akkuratse, du taler om, er typisk. Danske arkitekter mener, at hvis de skal lave noget ude i verden, så skal de også have lov til at kontrollere hele processen. Men de er nødt til at genopfinde, hvad det er, vi mener med det humanistiske byggeri. For at bygge i Kina handler ikke om at flytte danske boliger eller tegnestuer derud – eller kontrollere kinesiske planlove.

AMI: Det ville du heller aldrig gøre. Tegnestuens politik er, at vi eksporterer en lille gruppe hardcore medarbejdere, og så tager vi altså de lokale og blander kulturen, så vi opnår denne her fordanskede udgave af tegnestuen.

KM: Jeg siger blot: Go East frem for Go West. Og coverarkitektur, det er vest, det er USA. Og USA er gammeldags på den måde, de

“Go East frem for Go West. Og coverarkitektur, det er vest, det er USA. Og USA er gammeldags på den måde, de dyrker ikonet, idolet. East, de dyrker det også, men ikke på samme måde, og lige nu gennemfører de byggerier i milliardkvadratmeterklassen.”

Kent Martinussen

dyrker ikonet, idolet. East, de dyrker det også, men ikke på samme måde, og lige nu gennemfører de byggerier i milliardkvadratmeterklassen. Og der vil jeg så sige: Danske arkitekter er i mine øjne fuldt ud kvalificerede til det. Det kræver bare, at man også er parat til det. Det er ikke helt det samme. Andre lande har været meget dygtigere til at gå på eksportmarkedet med deres arkitektur. Vi skal sælge en ny udgave af Danish housing og Danish living til Kina.

AMI: Jeg synes også, at vi skal huske på, at vi jo er en del af det danske samfunds overlevelse. Vi er nogen af de bedste og mest kompetente, ressourcestærke mennesker. Hvis vi ikke eksporterer, så mister man jo en hel generation på gulvet. Vores arbejdskraft bør være lige så fleksibel som de andre landes. Måske bliver folk udstationeret i et par år i Kina. Men det bliver fremtiden for arkitekter, hvis de

vil have noget at lave, at så skal de også være indstillet på at rejse.

KM: Jeg tror, at fremtiden for danske arkitekter kunne blive, at de skal sættes ned til halv løn. Til gengæld skal de arbejde i Kina. I Kina koster en veluddannet ingeniør 40.000 kr. om året, og de er voldsomt dygtige. Det er klart, at du ikke kan sende ret mange danskere derud til 400.000 kr. om året. Det kan firmaerne ikke få noget ud af. Vi må tænke på nye modeller.

AMI: Den kernekompetence, jeg har talt om, den vil man også gerne betale for.

KM: Du forudsætter, at det er noget, der nærmest er genetisk indlagt i en dansk arkitekt, men sådan er det ikke. Det er noget, han har lært i folkeskolen, på arkitektskolen og i en branche,

TEMA: ARKITEKTUR

vores livskvalitet. F.eks. skal den støtte os i at lave udstillinger eller lade os udstille på de fornemste museer i verden. Eller lave bøger. Der er en kæmpe interesse i udlandet for at læse om disse ting – det er bare ikke muligt. Hvis du går ind i en boghandel i Los Angeles eller San Francisco og forsøger at finde en bog om dansk arkitektur, så vil du højst finde en bog om Arne Jacobsen og Utzon, resten er totalt ukendt. Så vi har brug for en helt anden arkitekturpolitik end den hollandske.

KM: Det mener du, men den hollandske arkitekturpolitik handler ikke bare om at få nogle unge til at bygge derudad. Det er en myte. Hele den samlede succes af den hollandske arkitekturpolitik, den består væsentligst i, at otte ministerier er gået sammen om at formulere en proaktiv politik for det byggede miljø. Det er der altså klodser i, om du så kan lide bygningerne eller ej!

AMI: Nå, ja, men resultatet er ikke specielt heldigt ... Man skal ikke gå efter den model. Man skal formulere en klar dansk udgave af en arkitekturpolitik.

KM: Selvfølgelig, men må jeg bare minde om, at der ikke findes nogen arkitekturpolitik i verden inden for de sidste 10-15 år, som har skabt så store resultater. Både hvad angår rugekasse og ny ung arkitektur, men også i forhold til at få skabt udstillinger, markedsføring og eksport. Og det kan man kun gøre, fordi man bevidst har fået de otte ministerier til at arbejde sammen. Fordi de har en meget grundlæggende erkendelse, som vi måske mangler i Folketinget i dag. At arkitektur og byggeri i dag er en af de allerstørste omsætninger i økonomien. 300 mia. Alle bruger byggeri. Det er den største investering i en families økonomi. Lige nu er der global efterspørgsel efter de kompetencer, vi har i arkitekturen og byggeriet, men de bliver ikke markedsført i nær samme grad som grisekoteletter, tøj og H.C. Andersen, der har en langt lavere omsætning. Det er da tankevækkende. ■

Om arkitektens hotte emner

Om de mange udenlandske arkitekter i Danmark:

AMI: Også i Danmark er vi ofre for coverarkitekturen. Vi vil også have noget, der er spektakulært.

KM: Spørgsmålet er ikke, hvorfor de er her, men hvorfor vi ikke er der.

Om de højhuse på Krøyers Plads:

AMI: Hvorfor skal det være lige der? Det har markedskræfterne bestemt.

KM: Arkitektskolens rektor har undsagt byggeriet, fordi han mener, husene ikke bærer betydning i formen. De mangler referencen til de store tage på de omkringliggende bygninger. Det er symptomatisk og forkert, at man tror, man er den bedste til at fortolke sin egen kultur.

AMI: Hvis ikke vi kan fortolke vores kultur, så er der ganske få af vores tegnestuer, som kan overleve markedsmekanismene.

KM: Som Eliás Canetti siger: Det, der bidrager mest til en kulturs bevaring, er dens nedbrydning.

Jeres yndlingsbygning:

KM: Pantheon og Corbusiers boligblok i Marseille. De udspænder arkitektens potentiale fra det hellige til det profane. Med 2500 år mellem sig, og begge bruges endnu.

AMI: Santa Sabina-kirken i Rom. Og af nyere dato: Forsters overdækning af British Museum, som jeg synes, er helt vidunderlig.

Den værste bygning:

KM: Muren mellem Israel og Palæstina

AMI: Der er meget, jeg gerne ville se revet ned i Holland

Skal der bygges højhuse i København?

AMI: Ja, på det rigtige sted.

KM: Ja, tak!

River vi for få boliger ned?

AMI: Ja, vi bruger enormt mange penge på at renovere dem, hvor de mange gange burde rives ned, så vi kunne bygge noget bedre.

KM: Ja, vi er desværre nødt til at rive mere ned.

TEMA: ARKITEKTUR

Af Jeppe Villadsen, journalist

For 15 år siden var næsten alle arkitektkonkurrencer åbne for alle. I dag kræver de fleste en invitation, og den går meget ofte til de store tegnestuer. Det går ikke bare ud over de unge arkitekter, men også innovationen og nytænkningen i dansk arkitektur, lyder kritikken.

PROP I ARKITEKTUREN

ER DER LUKKET FOR INNOVATIONEN?

Danmark er på vej til at blive et arkitektonisk uland. De samme veletablerede tegnestuer render med opgaverne, mens unge arkitekter, udenlandske tegnestuer og nye ideer holdes ude.

Sådan lyder kritikken fra unge arkitekter og forskere, der langer ud efter et stivnet system, hvor lukkede arkitektkonkurrencer og konservative bygherrer er med til at fastholde status quo i en branche, der skriger på nytænkning.

“Det er, som om udviklingen og innovationen er blevet sprunget over i en årrække. Der er nogle generationer, som ikke rigtigt har formået at sætte noget i gang, så vi står ikke særligt godt i konkurrencen med udlandet. Der er brug for langt mere innovation i arkitekturfaget, og den skal komme nedefra i form af unge driftige firmaer, som kan sætte tingene i gang,” siger arkitekt Morten Rask Gregersen.

Han er en af fire partnere i tegnestuen Nord, der sammen med Plot tilhører tidens mest markante unge tegnestuer.

Morten Rask Gregersen peger på arkitektkonkurrencerne som en væsentlig årsag til, at de unge arkitekter holdes ude. Konkurrencerne har gjort dansk arkitektur til en lukket fest. Man skal have en invitation for at blive lukket ind, og det får kun de store etablerede tegnestuer, der kan fremvise stribevis af tidligere projekter. For 15 år siden var op imod 90 procent

af arkitektkonkurrencerne åbne ide- eller projektkonkurrencer, dvs. at enhver, der havde lyst, kunne deltage med et projektforslag. I de senere år er billedet vendt, så op imod 90 procent af konkurrencerne er indbudte, hvor bygherren på forhånd har udvalgt en håndfuld arkitekter til at deltage. Og her er der kun undtagelsesvis bud efter de små, nystartede tegnestuer.

“Når 70-80 procent af alle prækvalifikationer går til de samme tegnestuer, er det et problem både kulturelt for Danmark og for selve faget. Det er de samme, som konkurrerer om de samme ting – der kommer ikke nogen konkurrence nedefra,” siger 30-årige Morten Rask Gregersen.

En gordisk knude

For en lille nystartet tegnestue som hans egen ser den gordiske knude således ud: For at få en opgave skal man have haft en opgave. Hønen og ægget.

“Sådan kan man jo ikke starte en virksomhed. Det er vel også derfor, så få nystartede tegnestuer er slået igennem, siden man skiftede til indbudte konkurrencer. Fordi det er svært at få projekter.”

Konsekvensen for de mindre tegnestuer er, at de stort set er udelukket fra at deltage i arkitektkonkurrencer på egen hånd. De må alliere sig med store velafprøvede arkitektfirmaer med tilstrækkelig størrelse, økonomi mv. til at blive prækvalificerede

til konkurrencerne.

“Vi kan umuligt få en prækvalifikation, medmindre vi gør det sammen med andre. Det vil sige, at vi altid må gå på kompromis med vores egne ting, og det ser vi selvfølgelig som et problem,” siger Morten Rask Gregersen.

Arkitekt og forsker på Kunstakademiet Merete Ahnfeldt-Møllerup rejser en lignende kritik af de mange indbudte arkitektkonkurrencer, som hun mener dræber innovationen:

“Der er ikke noget galt med indbudte konkurrencer, hvis man bare sørger for at indbyde bredt. Men sådan som det er i dag, indbyder man fortrinsvis veletablerede tegnestuer, fordi det, der kvalificerer, er, hvor mange tusinde kvadratmeter man har bygget, og

besynderligt, når man tænker på, at alle fløje i dansk politik taler om, at vi skal leve af innovation og nytænkning,” siger Merete Ahnfeldt-Møllerup. Mindst halvdelen af konkurrencerne bør være åbne, mener hun.

Tveægget sværd

Det er dog ikke alene de lukkede arkitektkonkurrencer, der giver problemer. Der er også ulemper ved de åbne, bemærker arkitekt Simon Ingvarsen, medindehaver af den knap to år gamle tegnestue Copenhagen Office og desuden underviser på Arkitektskolen på Holmen.

“Det er lidt et tveægget sværd, for der er også noget urimeligt ved de åbne arkitektkonkurrencer, hvor man risikerer, at 400 arkitek-

“Når 70-80 procent af alle prækvalifikationer går til de samme tegnestuer, er det et problem både kulturelt for Danmark og for selve faget. Det er de samme, som konkurrerer om de samme ting – der kommer ikke nogen konkurrence nedefra.”

Morten Rask Gregersen, arkitekt

hvor stor omsætning tegnestuen har, dvs. referencer, og det er en meget kort liste, når man lige er startet.”

“På den måde standser opfindsomhed og nytænkning, og det er der ikke nogen samfund i verden, der har råd til. Og det virker

ter byder ind og dermed leverer ekstremt meget gratis arbejde for bygherren, samtidig med at chancen for at vinde – og dermed få løn for sit arbejde – er meget lille. I prækvalifikationssystemet får man penge for det arbejde, man laver. Til gengæld er det

ILLUSTRATION: JESU

ARKITEKTKONKURRENCEN

Siden 1. juli 1993 har følgende EU-regler været gældende for arkitektkonkurrencer – eller projektkonkurrencer, som det hedder i EU-sprog:

Projektkonkurrencer kan være åbne (alle kan deltage) eller begrænsede. Ved begrænsede projektkonkurrencer skal der fastsættes klare og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier.

Antallet af udvalgte skal være stort nok til at sikre reel konkurrence. I praksis følges reglen fra direktivets* artikel 27, som ikke vedrører projektkonkurrence, men udbudsformen begrænset udbud: mindst 5 og maks. 20 deltagere.

Udbyder fastsætter kriterierne i udbudsannoncen og må kun anvende disse kriterier til udvælgelse (prækvalifikation). Kriterierne kan være delta-

gernes finansielle og økonomiske formåen og deltagerens evne til at løse opgaven, dvs. faglige dygtighed, effektivitet, erfaring, pålidelighed og tekniske formåen.

Ved begrænsede konkurrencer må kun de udvalgte (prækvalificerede) deltage.

Reglerne gælder kun for offentlige udbydere og skal følges, når summen

af præmier og den efterfølgende kontrakt overstiger tærskelværdierne, som er 1.144.617 kr. for statslige udbydere og 1.760.949 for andre offentlige udbydere. Tærskelværdierne er gældende til 31. december 2005. De reguleres hvert andet år.

*Reglerne findes i Rådets direktiv nr. 92/50/EØF

→ vanskeligere for yngre arkitekter at deltage.”

“Men måske er det bare en realitet, man må forholde sig til og så finde alternative veje igennem systemet,” siger Simon Ingvarsten.

Morten Rask Gregersen supplerer: “Det er en super dårlig forretning at deltage i de åbne konkurrencer, hvilket det sådan set også er med prækvalifikationer, fordi den økonomi, der er forbundet med at lave opgaven i en prækvalifikation, slet ikke lever op til, hvad man faktisk bruger af tid. Tegnesteuer er nødt til at investere ret meget i prækvalifikationerne for overhovedet at kunne løse dem, og er man flere om opgaven, er der også flere, der skal have indtjening på projektet.”

Hollandske tulipaner

Simon Ingvarsten peger på, at man burde indføre den hollandske model med 'wild carts', hvor der i konkurrencerne reserveres plads til en eller flere unge tegnesteuer.

“På samme måde kunne Arkitektforeningen sørge for en ændring af konkurrencereglerne, så det blev en del af prækvalifikationssystemet, at man skulle have yngre folk med,” mener Simon Ingvarsten.

Ph.d.-studerende Rune Christian Bach fra Arkitektens Aarhus Institut for By og Landskab fremhæver også Holland som et eksempel til efterfølgelse, når det gælder nytænkning og eksperimenter.

Holland har siden starten af 1990'erne oplevet en opblomstring af unge tegnesteuer – tegnesteuer, der i dag bygger og nyder anerkendelse i hele verden. Forklaringen på den hollandske succes ligger, ifølge Rune Christian Bach, i en kombination af målrettet politisk strategi og

en traditionelt større åbenhed over for nyt, eksperimenterende byggeri.

“I starten af 1990'erne besluttede det hollandske parlament, i lyset af et stærkt stigende behov for nye boliger, at der skulle bygges 635.000 nye boliger frem til 2005 – det såkaldte VINEX-program. Der skulle med andre ord bygges en forbandt masse kvadratmeter i Holland.”

“I den forbindelse vedtog den hollandske regering en 'startpakke' til nye tegnesteuer, der forsøger at etablere sig. Hvis du er en ung nystartet tegnestue, kan du få en starthjælp i omegnen af 150.000-200.000 kroner. Det er ikke alverden, men det er lige præcis nok til, at tegnesteuerne får lidt mere blod på tanden til at prøve at få tingene op at stå og prøve kræfter med branchen,” siger Rune Christian Bach, der efterlyser lignende initiativer i Danmark fra politisk hold.

Tordenskjolds tegnesteuer

Hvis der skal større bredde blandt deltagerne i arkitektkonkurrencerne, er det dog ikke nok at gøre som i Holland, siger Rune Christian Bach:

“Det handler også meget om indstillingen herhjemme. Man må jo sige, at Danmark virkelig ikke har ry for at være et land, udlændinge har interesse i at lave konkurrencer i. Selvfølgelig kommer der mange konkurrencebidrag, når der afholdes en stor, åben konkurrence, men det er altid danske projekter, der bliver valgt. Det er Tordenskjolds soldater. Det med at turde prøve noget nyt eller noget udenlandsk kniber det gevaldigt med.”

Han glæder sig dog over, at der så småt er ved at ske noget i København, hvor flere projekter af udenlandske arkitekter er ved at blive bygget.

Faktisk er mange europæiske lande langt bedre end Danmark til at inddrage de yngre arkitekter og tegnesteuer, mener Merete Ahnfeldt-Møllerup og nævner lande som Frankrig, Schweiz og Spanien.

“Og man kan se, at i de lande, hvor man aktivt går ind og støtter unge arkitekter, er der mere nytænkning og mere udvikling. Ikke kun fordi de unge tænker nyt, men også fordi de faste etablerede tegnesteuer hele tiden bliver udfordret og presset. Det er faktisk sådan, at de fleste unge kan lave det bedre og billigere end de etablerede, så det tvinger de etablerede til at stramme sig an. Plus at de unge bliver dygtigere af at prøve kræfter med virkeligheden frem for at sidde som funktionærer på nogle store tegnesteuer,” siger Merete Ahnfeldt-Møllerup.

Løser krav

Lene Tranberg, der er leder af Lundgaard & Tranberg Arkitektfirma, kan skrive under på meget af kritikken fra de yngre arkitekter. Også selv om hendes egen tegnestue med 34 ansatte og en referenceliste, der dækker presstigebyggerier som Det Kongelige Teaters nye Skuespilhus og Københavns Universitet på Amager, hører til de absolut vel-etablerede i branchen.

Hun efterlyser politiske initiativer:

“Man er nødt til at tage hånd om det politisk – det er svært at overlade det vigtige udviklingsarbejde til den enkelte tegnestue, for sådan fungerer branchen ikke i dag, hvor man som arkitekt bliver stillet over for større og større krav fra lovgivningen og andre steder. Det kræver faktisk en hel del kompetencer at kunne løfte mangel af opgaverne.”

En mulighed kunne være, at man på visse byggerier løsnede på bygningsreglementets krav til byggeriets dimensioner, størrelse og levetid, mener hun.

“At en gang skal være minimum 130 centimeter f.eks. – det behøvede måske ikke nødvendigvis at være sådan. Hvis man frigjorde et projekt fra de normale krav til rum, højder og drøjder, måden at arbejde med lys, energi osv., kunne en nystartet tegnestue måske få nogle helt andre kvaliteter ind i projektet.”

“Man kunne også forestille sig, at der i nogle byggerier blev dis-

penseret fra de normale krav til bygningernes levetid. At man f.eks. gav mulighed for at afprøve nogle nye materialer, vel vidende, at det kunne give problemer, men så man til gengæld fik afprøvet noget nyt, man ikke ville turde gøre i mere etablerede sammenhænge. På den måde kunne man både få hjulpet nogle nye i gang og få afprøvet materialer, som endnu ikke lever helt op til de gængse krav.”

Op på dupperne

Lene Tranberg er meget enig i, at hovedparten af arkitektkonkurrencerne i dag er for indbudte tegnesteuer. For hendes skyld kunne man sagtens reservere én eller to – ja, gerne flere – pladser til yngre deltagere.

“Det ville skabe en fagligt bredere dialog, hvis man vidste, at der var yngre deltagere - wild carts. Og det ville måske også skærpe de etablerede tegnesteuers opmærksomhed på, hvad de leverede og på den måde få dem op på dupperne.”

“Man kunne også lave konkurrencer kun for yngre tegnesteuer, som man gør andre steder i Europa, hvor bygherren på forhånd er indstillet på, at der er tale om alternative bidrag. Det er væsentligt, at også bygherren udfordres, så vi ikke på forhånd definerer opgavernes svar som meget forudsigelige og traditionelle.”

Lene Tranberg er enig i, at arkitekturen kommer til at lide under, at det er de samme firmaer, som kommer til at dominere på markedet:

“Vi trænger til at få undersøgt nogle helt andre måder at definere rum på i sammenhæng med byen, og at få undersøgt landskabets håndtering – både det urbane og det mere naturprægede – i sammenhæng med byggeri. Jeg kunne godt forestille mig, at der var andre, der havde nogle nye bud, som ikke kommer til orde i dag.”

Det siger Lene Tranberg på trods af at hun jo selv repræsenterer en af landets mest etablerede tegnesteuer:

“Jeg tror, at man som arkitekt har behov for at blive udfordret, fordi man nemt kommer til at køre på det sikre. Og så tror jeg, mange kommer til at tænke lidt i, at de gerne vil have opgaven frem for at tænke i, hvad det egentligt er, de kunne tænke sig at svare. Der går forretning i det, og det er jo smadder ærgerligt.” ■

FRA ÅBNE TIL INDBUDTE KONKURRENCER

Udviklingen fra 1988-2000

1998:	87% åbne (ud af 15 konkurrencer)
1990:	89% åbne (ud af 9)
1992:	36% åbne (ud af 11)
1994:	27% åbne (ud af 15)
1996:	18% åbne (ud af 44)
1998:	13% åbne (ud af 32)
2000:	14% åbne (ud af 35)

Kilde: "Registrant, arkitektkonkurrencer 1982-1992" og "Registrant over arkitektkonkurrencer 1993-2001". Begge fra Danske Arkitekters Landsforbund/Akademisk Arkitektforening

Essay

FOR LIDT ARKITEKTUR I BYGGERIET FOR LIDT BYGGERI I ARKITEKTUREN

Af Christoffer Harlang

BLÅ BOG

Christoffer Harlang, f. 1958, arkitekt, lektor ved Kunstakademiets Arkitektskole, ph.d. i bygningskunst. Har som partner i Harlang + Stephensen vundet flere arkitektkonkurrencer og udgivet flere bøger om arkitektur. Fra 1. januar 2005 formand for Statens Kunstfonds Arkitekturudvalg.

Har dansk arkitektur og design mistet sin fortællekraft, og er den endt i kedelig mainstream? Dette spørgsmål stilles lige nu blandt danske arkitekter og designere, og hvis svaret er ja, hvad kan så forny dansk arkitektur og design? Er den hollandsk inspirerede branding eneste vej ud af mørket, eller er den snarere en del af problemet?

Da det jo ikke er nemt at se sig selv indefra, må det især være de udenlandske kendere af vor kultur, vi må lytte efter for at få svar.

Men det sete afhænger jo som bekendt af øjnene, der ser, og ingen har – indtil for nylig i hvert fald – for alvor betvivlet dansk arkitektur og designs høje niveau. Også selvom det sker, at man for sjov henviser til, at de største danske bidrag til det 20. århundrede er opfindelsen af korkbæltet og antabussen.

Danske arkitekter har størstedelen af det 20. århundrede med større gennemslagskraft end nogen andre formået at give form til velfærdssamfundet. Og i årtier har vi med stor succes eksporteret forestillingen om, hvordan indlevelse i sammenhænge, forståelse af brug og omhu samt præcision i udførelsen er kvaliteter, der er baseret på en holdning om, at det, vi frembringer, også repræsenterer et moralsk mellemværende. Det har hidtil været set som et tegn på vort udstrakte demokrati og på socialhumanismens grundfæstede position i det danske samfund, at den æstetiske bearbejdelse af alle vore genstande, rum og strukturer underkastes den samme logiske opmærksomhed, der hersker, uanset om det er det

nære, det fjerne, det store eller det små, der er under bearbejdning. Styret af en social ambition om at forbedre livsvilkårene ikke for de få, men for de fleste har Danish Design rettet sin opmærksomhed mod alt fra infrastrukturer over landskab og bygninger til brillestel. Æstetiske helheder for et samfund uden hierarkier har været drivende for en formgivnings-evne, der i nogle øjne, forlyder det nu, ligefrem har sejret sig ihjel.

En af dem, der er skeptisk over for dansk arkitekturs resultater, er den store norske arkitekt Sverre Fehn, der blandt andet er kendt som ophavsmanden til den faldne teaterfugl på Kongens Nytorv. Han taler i et interview om, at danske arkitekter i lighed med norske, svenske og finske lige nu har svært ved at fokusere på arkitekturens essentielle indhold, at vi har vanskeligt ved at få rummets gestaltning til at udtrykke en idé eller længsel. Vi stirrer os blinde på detaljen, måske fordi vi ikke har noget større på sinde, synes Sverre Fehn at mene. Den fremtrædende franske arkitekt Dominique Perrault, der bl.a. har tegnet nationalbiblioteket i Paris, tager tråden op fra Fehn og taler i en hvidbog om arkitektonisk kvalitet udarbejdet af Arkitektforeningen sidste år om, hvordan det byggede miljøes nivellerende både repræsenterer et gode og et problem, der viser sig i den kedelige kendsgerning, at nutidens danske arkitekturproduktion tager sig ens ud. Perrault peger på, at arkitekturen dermed ikke afspejler de forskellige og komplekse forestillinger, som et moderne samfund kan have til sine rum og bygninger. "Den bearbejdede detalje er ikke nødvendigvis svaret på ethvert program,"

FOTO: P. WESSEL

hedder det afslutningsvist i det, der trygt kan kaldes en uhyre velment, men ganske kritisk karakteristik.

Senest er den canadiske designguru, reklame-mand og eventmager Bruce Mau blevet fløjet ind for at tage temperaturen på dansk arkitektur og design, og Mau går skridtet videre med både diagnose og ordinerende af kur. I sit åbne brev, der er stilet til hele nationen, går Mau lige på og hårdt: Tidligere var dansk design et tegn på nytænkning og opfindsomhed, skriver han i sin indledning og fortsætter: "I dag har dansk design ingen betydning – den er et usynligt image." Bruce Mau, der af nogle vil være kendt for design af bøger, gulvtæpper og gardinstoffer, er af Dansk Arkitektur Center blevet hyret til at stå i spidsen for en "rebranding," der kan "genopdage og føre dansk design tilbage til en førende position på det internationale marked."

Med bistand af en række fremtrædende danske tegnestuer er udstillingen "Too Perfect: Seven New Denmark" blevet lanceret både herhjemme og i udlandet, og målt efter sin egen – og, forstår man, højeste værdinorm – marketing, er "Too perfect" en enorm succes. "Seven New Denmark" blev efterårets stjerne for en aften med masser af medieomtale og var på alles læber i ugevis.

Om projektets iagttagelser og ideer vil få en

længere levetid end døgnfluens og de facto vil kunne bidrage til at føre dansk design frem til en førende position på det internationale marked, er desværre usandsynligt. Først og fremmest fordi Bruce Maus analyse er rystende overfladisk i sin forenkledede fremstilling af, hvad det er, der betinger frembringelsen af et designprodukt, det være sig en kaffekande eller en lufthavnsterminal. Og dernæst fordi mantraet om branding her er kombineret med en overraskende naiv opfattelse af arkitektur og design som historieløs underholdnings-industri. Vor kulturarv præsenteres som en klods om benet, som fremtidens designere gør bedst i helt at cutte forbindelsen til. Og det er meget ærgerligt, at resultatet af Maus anstrengelser er så tyndt, for det er en interessant og vedkommende problemstilling at søge at revitalisere dansk design.

Går man til de syv arkitekturprojekter, de "syv pragmatiske utopier", der skal eksemplificere nye modeller for at tænke og tegne fremtidens danske arkitektur, er der ingen opmuntring at hente. Ikke fordi flere af projekterne i deres overordnede indfaldsvinkel ikke har interessante pointer, men fordi ingen af de projekter, der præsenteres, er bearbejdet til et niveau, man kan kalde arkitekturens. De forbliver løse, uforpligtigende og skematiske diagrammer, der mere eller mindre vellykket kredser om et arkitektonisk indhold, det aldrig formår at træffe. It's nothing personal, it's just business, synes

mottoet at være for disse arkitekturprojekter, eller rettede marketingsstrategier, hvor alt er blevet til forretning.

For den, der kan huske tilbage til dele af det danske arkitektmiljø i 1970'erne, er "Too Perfect: Seven New Denmark" ren déjà-vue. 70'ernes betonmarxistiske afmontering af arkitekturen som et æstetisk anliggende, dens uproduktive fornægtelse af traditionen som inspiration for nye ideer og især den overmodige og helt umodne mangel på selvrefleksion og ydmyghed over for de sammenhænge, man agerer i, får vi her i superliberalistisk ikklædning. Arkitektur som kunstnerisk udtryk er død, men nu er det ikke Mao og Marx, der er gud, men Money, Money, Money.

Bag projekternes tynde indhold og flade formmæssige bearbejdning rumsterer en række velkendte udenlandske forbilleder. Det er de hollandske stjerner Koolhaas og MVRDV's provokerende og udfordrende analyser og arkitektoniske udsagn, der her gives i dansk fortynding. Men medens hollænderne forstår at udfordre deres egen modernismearv og udfolder inspirerende teoretiske positioner og pointer, står de syv danske projekter som historieløse og blege afskygninger, der har forædt sig på computerprogrammernes suggestive skildringer af karakterløse rumlige strukturer. For nu at sige det lige ud, så er Seven New Denmark uden appel, eller som Dylan engang →

“For den, der kan huske tilbage til dele af det danske arkitektmiljø i 1970’erne, er “Too Perfect: Seven New Denmark” ren deja vue... Arkitektur som kunstnerisk udtryk er død, men nu er det ikke Mao og Marx, der er gud, men Money, Money, Money.”

Besøgscenter ved Lunds Domkirke. Harlang + Stephensen Arkitekter MAA 2004

sang: “I feel nothing for their game where beauty goes unrecognized.”

Det er derimod forfriskende, at Bruce Mau & co. opfordrer til både at tænke politisk og til at tænke stort, men han overser i sin egen analyse de økonomiske og strukturelle forhold, der ligger til grund for de største forandringer i dansk arkitektur. Ved sin åbningstale sidste år på Kunstakademiets Arkitektskole pegede Poul Erik Tøjner indirekte på forholdet, nemlig at der i dansk arkitektur både er for lidt arkitektur i byggeriet og for lidt byggeri i arkitekturen. Og her har vi en af de væsentligste årsager til dansk arkitektur og designs recession, nemlig at vi nu på andet årti lever i ufrugtbar adskillelse mellem de arkitekter, der bygger og producerer, og de, der tænker og udvikler arkitekturen. Talentmassen er ikke mindre i dag end for 50 år siden, måske snarere tværtimod, og det er pænt sagt en misforståelse at tro, at danske designere ikke kan komme igennem med nye ideer, fordi de ingen har, eller fordi arven fra Jacobsen og Kjærholm virker intimiderende; årsagen er meget mere ligetil, at producenterne ikke tør satse på andet end det kendte.

I dansk arkitekturs succes i det 20. århundrede var den stadige udvikling og skærpelse, der foregik i arkitektkonkurrencerne, en afgørende faktor. Her fornyedes faget løbende, nye

ideer afprøvedes, og generationsskiftene forløb automatisk. Ser vi hen over historien, er stort set alt, hvad vi har af virkelig banebrydende dansk arkitektur, fra Sydney Opera House til Vandkunstens vidunderlige boligbebyggelser, et resultat af konkurrence. Sådan er det ikke mere, i dag afvikles konkurrencer fortrinsvis som en række lukkede systemer, hvor typisk store og meget store arkitektfirmaer konkurrerer med hinanden. For at blive optaget som deltager i disse lukkede konkurrencer, skal man kunne dokumentere erfaringer med samme slags opgave, fremlægge regnskaber og dokumentation for kapacitet, antal af ansatte osv. Overfører vi princippet til dansk film, der i de senere år har oplevet en energisk fornyelse og eksplosiv udvikling, ville det svare til, at ingen filminstruktører kunne få adgang til at lave film, før de kunne dokumentere, at de første havde lavet samme slags film, konsekvensen er absurd, og dansk film ville i dag være uden Vinterberg, Trier & co. og i stedet synonym med Op På Fars Hat og Olsenbanden. Arkitekturen mangler et sådant generationsskifte, som filmen har haft, den mangler, at de store tegnestuers monopol på at deltage i konkurrencer og bebygge Danmark brydes. Resultaterne af den måde, hvorpå opgaverne fordeles, kan alle se, arkitekturen er blevet karakterløs, den mangler forskelle, den er, som Perrault taler om, blevet nivelleret og formår dermed ikke at afspejle

mere komplekse forestillinger og drømme.

For arkitektur er jo ikke markedsføring, ligesom arkitekturen for den sags skyld heller ikke skal reduceres til at være en illustration af en filosofisk tanke eller en politisk ide – den er “en vej til kundskab, ikke et resultat af den,” som Willy Ørskov engang har sagt det. Det er med andre ord noget langt mere krævende, der udfordrer en meget større del af vore erindringer og sanser end dem, reklamen og tegnebogen taler til. Den store tysk-amerikanske arkitekt, der var med på Bauhaus, Mies van der Rohe taler om, at arkitekturen kan ses som spørgsmål, der omhandler tingenes inderste væsen, og at det svar, som en generation besvarer disse spørgsmål med, vil være dens bidrag til arkitekturens fortsatte udvikling. I denne forståelse bliver den problemstilling, som Sverre Fehn rejste meget relevant for diskussionen om, hvordan vi revitaliserer dansk arkitektur: Nemlig hvad er det for spørgsmål, nye generationer af danske designere og arkitekter vil stille, hvad er det for værdier, vi skal rejse formgivningen på, så den igen bliver vedkommende og nærværende? Kan vi svare på det, kan vi få fortællingerne tilbage i husene, fortællinger om hvordan husene er blevet til, hvorfor vi laver dem, og fortællinger om hvem vi er, og hvem vi drømmer om at være. Og så kan vi jo altid brande dem bagefter. ■

Hvilken københavnsk bygning er grimtest? Hvilken tendens i dansk arkitektur er mest problematisk? Kulturkontakten har bedt fire kendte arkitekter, tre danske og en hollandsk, om at se kritisk på dansk arkitektur.

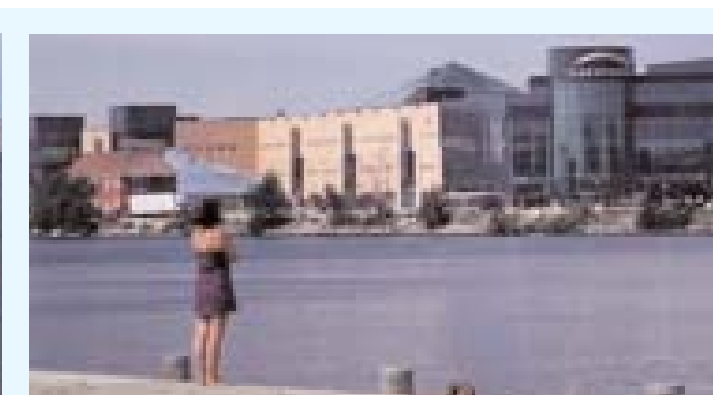
Af Andreas Fugl Thøgersen, journalist

HOT OR NOT

4 ARKITEKTER OM GOD OG DÅRLIG ARKITEKTUR

FOTOS: JENS LINDHE

Kalvebod Brygge. Fisketorvet (th.) og Ingeniørforeningens hus (tv.) set fra Amagersiden

“Jeg ville gerne diske op med noget, der umiddelbart lød mindre banalt, men omvendt er de gamle travere Fisketorvet, Københavns Universitet og havnefrontsbyggerierne på Kalvebod Brygge alle sammen katastrofer.”

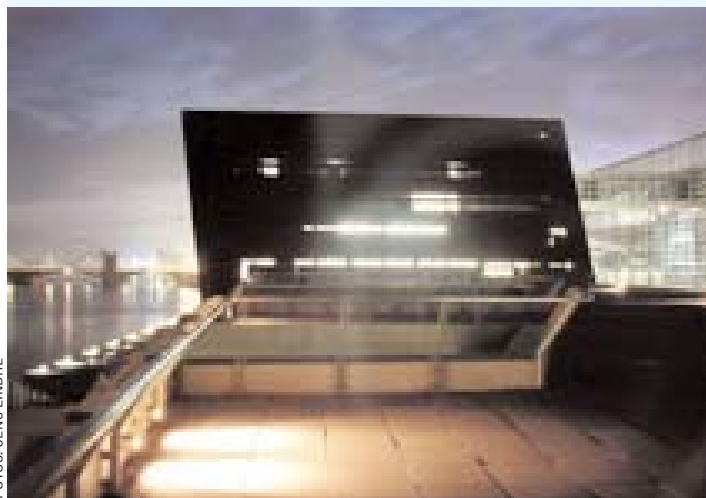
En havn så grim, at det ikke er til at bære

Søren Robert Lund, arkitekt, SRL arkitekter, København:

“Jeg ville gerne diske op med noget, der umiddelbart lød mindre banalt, men omvendt er de gamle travere Fisketorvet, Københavns Universitet og havnefrontsbyggerierne på Kalvebod Brygge alle sammen katastrofer. Hvad havnefronten angår, er alt indhold gået tabt i kedsommelig planlægning. Da man endelig fik hul på bylden, havde man så travlt med at komme i gang, at man sagde ja til det hele og byggede løs uden omtanke. Mange af bygningerne dernede er i dag så grimme, at det ikke er til at bære. Det er det største arkitektoniske tab for København, som jeg kan komme i tanke om. Ud over at man har været for hurtig, er problemerne også opstået, fordi havnens bygninger først og fremmest er set som investeringsobjekter. Det er der i sig selv ikke noget i vejen med, men det går

galt, når målet for bygherren udelukkende er flest muligt kvadratmeter til færrest muligt penge. Det medfører grimme kasser, lavet af dårlige materialer, huse som vender ryggen til havnen og ødelægger alle muligheder for liv.

Havnen burde være et sted, hvor borgerne kunne gå, cykle og køre i bil, mens de så på vandet og alle de lækre mænd og damer, og ikke en arkitektonisk og planlægningsmæssig skandale, et forladt område, badet i skygge, som giver en hovedpine på fem minutter. Det hele bliver værre af, at vi er nødt til at leve med de huse i mange år. Herhjemme river vi sjældent huse ned, fordi priserne på grunde er så lave, at det ikke kan betale sig at rive ned og bygge nyt ovenpå. Det kan ærgre”.

FOTOS: JENS LINDHE

Dansk arkitektur rører ikke ved følelserne

Erick van Egeraat, arkitekt, (EEA) Erick van Egeraat associated architects, Rotterdam m.m.

“Dansk arkitektur er respekteret i hele verden. Med rette. I de seneste godt 50 år har danske arkitekter holdt en meget høj standard. Jeg er derfor også på mange måder en stor beundrer af dansk arkitektur. Professionelt og fagligt er alt fint. Følelsesmæssigt er jeg ikke så sikker. Det hele bliver let meget ens. Der stræbes stadig efter det helt enkle, efter minimalismen, om man vil. Det er bagsiden af medaljen.

I Danmark bygges der sjældent noget ekstravagant, vildt, sjovt eller mærkeligt. Se på jeres bibliotek, Den Sorte Diamant, det er da en smuk bygning, der gør sig godt på postkort. Som arkitekt er jeg imponeret, men som borger er jeg ikke rørt. Der er ikke noget liv, pladsen foran bygningen er forblæst og øde. Det hele er så pænt,

“Se på jeres bibliotek, Den Sorte Diamant, det er da en smuk bygning, der gør sig godt på postkort. Som arkitekt er jeg imponeret, men som borger er jeg ikke rørt. Der er ikke noget liv, pladsen foran bygningen er forblæst og øde.”

nedtonet og alvorligt.

Jeg savner generelt en større bredde og mere variation i det københavnske bybillede. Tag nu Tivoli, der efter en arkitekts standarder måske nok er fyldt med grimt design og dårlige løsninger, men der er ikke desto mindre sjovt. Jeg kan godt lide stedet som menneske. Den tone måtte gerne smitte af på andre dele af København, så byen fik mere kant, mere farve, mere vildskab.

Skal jeg sige noget kritisk, må det være det: at jeg af og til savner visioner. Ikke sådan, at en ny idé skal afløse en anden. Man skal endelig holde fast i de stolte traditioner, men man kunne måske med fordel kombinere dem med ny og anderledes tænkning, sådan så København blev attraktiv for de mange, i stedet for kun de få”.

“Tag nu Tivoli, der efter en arkitekts standarder måske nok er fyldt med grimt design og dårlige løsninger, men der er ikke desto mindre sjovt. Jeg kan godt lide stedet som menneske.”

FOTO: NIELSEN KIM/POLEFOTO

Parcelhusene breder sig i København

Michael Christensen, arkitekt, Henning Larsens tegnestue, København:

“Det, der først og fremmest vælder op i mig, er irritationen over, at man i danske byer ikke kan finde ud af at bygge nye bygninger, som deler ud af deres indre liv, som er udadvendte og indtager byen. I Stockholm og Göteborg åbner stueetagerne sig mod byen. Der er butikker og restauranter, gallerier og værksteder i gadeplan. Ikke altid og alle steder, men som et minimum på de strategiske steder, på hjørner og nær pladser. Der er plads til, at det unge grafikerpar kan banke en biks op. Sådan er det ikke i Danmark.

Se på de nye byggerier ude på Langelinie, på Holmen og i Nordhavn. Man har haft alle forudsætninger for at lave noget godt, men det er gabende trist. De huse kunne lige så godt ligge i Ballerup. Der er intet liv. Lejlighederne i gadeplan privatiserer forto-

vet. De er et tyveri af det offentlige rum. Når man endelig går forbi et levende menneske på en af terrasserne, føler man, at man er kommet til at gå ind i nogens forhave. Det er en væsentlig del af problemet.

Folk putter sig i den slags huse, de omdanner storbyen til en kedsommelig forstad, til et parcelhuskvarter. Men hvorfor bor de så overhovedet i byen?

I den planlægningsfase, der går forud for alt nyt byggeri, lægges der faktisk oftest krav ind om, at der for eksempel skal være erhvervslokaler i stueetagerne. Men det går som regel galt, når der kobles en developer på, fordi han er bange for at stå tilbage med lokaler, der ikke kan lejes ud. Derfor omdannes stueetagerne til boliger. Så kan folk sidde der under deres parasol”.

FOTO: JENS LINDHE

Langelinie - set fra Amerikakaj

“Se på de nye byggerier ude på Langelinie, på Holmen og i Nordhavn. Man har haft alle forudsætninger for at lave noget godt, men det er gabende trist. De huse kunne lige så godt ligge i Ballerup.”

Det er ikke de grimme huse, der forringer byen

Bjarke Ingels, arkitekt, Plot, København:

“Grim arkitektur? For mig er det ikke et spørgsmål om pæn eller grim – men måske snarere et spørgsmål om vedkommende eller ligegyldig. Det er værd at bemærke, at de bygninger, som virkelig har fået folkets pis i kog, som for eksempel Sverre Fehns fugl på Kongens Nytorv eller Eric van Egeraats spir på Krøyers Plads, er bygninger, som vittterligt har forsøgt noget: at skabe anderledes rammer for livet i byen. Bygninger som Rundetårn, Børsen, Panum Institutttet og Føtex på Vesterbrogade for-

søger at tage selvstændig stilling til, hvordan man skruer et hus sammen, hvordan man svarer på specifikke urbane udfordringer. De skaber karakterfulde byrum med stærk identitet. Disse projekter interesserer mig, ligesom kvarterer som Humleby, Brumleby og Kartoffelrækkerne i den mindre, men kollektive, skala formår at skabe lokalt tilhørsforhold, en by i byen, som sætter spørgsmålstegn ved karrébyens 5-6 etager.

I stedet for at pege fingre ad “grimme” huse, vil jeg hel-

lere spørge til alle de huse, som ikke vil noget. Som ikke har noget på hjerte. Huse som ikke søger at maksimere kvaliteter for beboere og borgere. Huse som bare nøjes med at prøve på at være pæne eller i det mindste ikke skille sig ud fra de grå (læs teglstensrøde) masser. Det er ligegyldigheden, pænheden, som forringer vores by, og ikke de skæve huse, som kan forekomme “grimme” i deres anderledeshed, men som er fundamentet for at skabe en by fuld af liv og diversitet”.

FOTO: HENRIK OLE JENSEN/SCANPIX

“Bygninger som Rundetårn, Børsen, Panum Institutttet og Føtex på Vesterbrogade forsøger at tage selvstændig stilling til, hvordan man skruer et hus sammen, hvordan man svarer på specifikke urbane udfordringer.”

Hollændere i Kina. Den hollandske arkitekt Rem Koolhaas er en af de hollandske arkitekter, der lige nu bygger stort i Kina. Her ses hans hovedkvarter til Kinas TV i Beijing.

FOTO: OMA

Arkitekturens boy bands og popstjerner

Af Rasmus Rune Nielsen, journalist 2+1

Et kig på havnefronten i København fortæller hele historien. I Nordhavnen og Sydhavnen, på Islands Brygge og på Christianshavn er hollandske arkitekter i gang med at udforme fremtidens København. Bag den hollandske arkitekturbølge, der lige nu skyller ind over landet, ligger en målrettet satsning på at markedsføre en ny generation af hollandske arkitekter. Vi ser nærmere på opskriften bag den hollandske succes.

Hollandsk arkitektur er de sidste 10 år blevet en eksportsucces i milliardklassen. De hollandske arkitekter har været blandt de første til at omstille sig til et nyt, frit og globalt arkitekturmarked. I den sammenhæng er Danmark kun en aftager i den lille ende af skalaen, mens Kina med dets enorme byggeboom ligger helt i top. Hollænderne markedsfører arkitekturen som et livsstilsprodukt på linje med modetøj eller rockmusik, og det har for alvor været nye toner i en arkitektstand, der ynder at forestille sig, at kvalitet taler for sig selv og ikke behøver at blive markedsført. Bag den strategi står en række solide offentlige institutioner, der agerer reklamebureau for de unge arkitekter.

En væsentlig årsag til den hollandske succes er en klar politisk strategi for arkitekturen. Fra den hollandske regerings side har man helt bevidst hjulpet arkitekterne, ikke så meget ved at give dem offentlige opgaver, men mere ved at hjælpe dem med at etablere sig på markedet.

“Det er et uomgængeligt faktum, at det offentlige fattes penge, og at de private har penge nok. Regeringen er ikke længere i en position, hvor de kan give arkitekterne den ene store byggeopgave efter den anden. Det har vi forsøgt at kompensere for ved at promovere arkitektstanden som profession og på den måde at hjælpe den med at klare sig”, fortæller Bernard Colenbrander, der arbejder i det hollandske kulturministerium med at udvikle fremtidens hollandske arkitekturpolitik.

Bernard Colenbrander er usentimental på en måde, der for længst er blevet et varemærke

for den nye hollandske arkitektur. Hvis det offentlige ikke længere har penge til at iværksætte store arkitektoniske projekter, så må man uddanne arkitekterne til at kunne klare sig selv, og sikre, at de laver kvalitetsbyggerier, selv hvor det offentlige ikke spiller nogen rolle.

I Holland har man derfor fokuseret på netop uddannelse og markedsføring. Omkring 1990 grundlagde man Berlage Institutet som et nyt internationalt uddannelsessted i Rotterdam, og man etablerede arkitekturinstitutionen NAI, som skulle tage sig af markedsføringen. Især indsatsen fra NAI's side har været bemærkelsesværdig. Institutet har målrettet promoveret unge hollandske arkitekter, næsten som en form for popstjerner. Nogle af instituttets mest markante udstillinger har været “boy band”-udstillinger, hvor instituttet har samlet grupper af charmerende og dygtige unge arkitekter og markedsført dem som “generation next”.

Arkitektur er vigtigt

Satsningen på uddannelse og markedsføring har uden tvivl givet de hollandske arkitekter en fordel på det internationale marked. De mange publikationer, som er blevet udgivet eller støttet af NAI, har gjort de hollandske projekter kendt langt uden for landets grænser. På den måde har den hollandske støttepolitik taget højde for det internationale marked, arkitekter opererer på i dag.

Succesen handler dog langt fra kun om støttekroner, mener Bernard Colenbrander. Det handler også om, at arkitektur i Holland altid er blevet betragtet som den vigtigste kunstform.

“Jeg sidder i øjeblikket og er

i gang med at lave den arkitekturpolitik, der skal gælde for de kommende år. Det er ikke nogen nem opgave, for hele 7 ministerier er involveret i projektet. Selv Udenrigsministeriet er interesseret i arkitektur, fordi de mener, at ambassadebyggeri er vigtigt for, hvordan Holland præsenterer sig udadtil. Hollandske politikere har altid elsket arkitektur og været mere trygge ved at støtte arkitektur end andre kunstformer”, fortæller han.

Danskerne spidser øren

Mange danske arkitekter er kritiske over for de nye toner fra Holland, og den hollandske arkitekturbølge er for længst blevet omdøbt til “den hollandske syge”. Andre ser den hollandske model som en væsentlig inspirationskilde. Det gælder bl.a. direktøren for Dansk Arkitektur Center, Kent Martinussen, der har spidset øren for at opfangne signalerne fra Rotterdam:

“De hollandske arkitekter er for mig at se gode til to ting. De er gode til at være pragmatiske, hvilket vil sige, at de ikke bare insisterer på deres egen idé, men tværtimod kan diskutere deres løsningsforslag med alle de involverede parter. Og så er de ekstremt modige, de tør tænke anderledes og præsentere nye løsninger. De ser ikke noget problem i at forene det at være pragmatisk med det at være nytænkende”.

Ifølge Kent Martinussen kan vi lære af Holland, at arkitektur er en vare, og at arkitekterne skal blive meget bedre til at sælge sig selv og deres unikke produkt.

“Danske arkitekter er generelt ignorante, når det gælder potentialer i at markedsføre sig selv. De har ofte et brugerende lavt PR-budget og bruger i stedet

FORMLEN FOR SUCCES

De vigtigste ingredienser i den hollandske arkitektursatsning

Berlage Institutet

Undervisningsinstitution grundlagt i 1989 for at højne uddannelsesniveaet blandt hollandske arkitekter og planlæggere. Institutet, der ligger i Rotterdam, tiltrækker studerende fra hele Europa.

Det hollandske arkitekturinstitut NAI

NAI er et udstillingssted for

ny arkitektur og byplanlægning, som åbnede i 1993 i Rotterdam. NAI har lavet en lang række udstillinger med unge hollandske arkitekter og har også et forlag, der har publiceret en lang række meget populære bøger om ny hollandsk arkitektur.

Den hollandske arkitekturfond

Arkitekturfonden blev grundlagt i 1993. Fonden støtter udstillinger og anden formidling, konkrete projekter, konkurrencer o.a.

Rum for arkitektur

Ruimte voor architectuur fra 1991 var det arkitekturpolitiske dokument, der for alvor satte gang i den hollandske bølge.

Rummets arkitektur

De architectuur van de ruimten fra 1996 udvidede ambitionerne. Også landbrugsområder og infrastruktur blev del af arkitekturpolitikken.

9 fyrtårne

Siden 1996 har den hollandske arkitekturpolitik fokuseret på 9 fyrtårne, projekter af

høj kvalitet, som skal sætte en ny standard til efterfølgelse. De 9 fyrtårne er ikke arkitektoniske projekter i snæver forstand men bl.a. en motorvej og et kanalsystem.

Gør det selv

I de kommende år vil den hollandske arkitekturpolitik bl.a. fokusere på at få folk til at tage del i designet af deres bolig. Wilde Wohnen er den hollandske betegnelse for denne type gør det selv-arkitektur.

“Regeringen er ikke længere i en position, hvor man kan give arkitekterne den ene store byggeopgave efter den anden. Det har vi forsøgt at kompensere for ved at promovere arkitektstanden som profession”.

Bernard Colenbrander, Hollands kulturministerium

pengene på arkitekturkonkurrencer. Vi skal til at tænke på en ny måde. Alene alle boligprogrammerne på tv viser jo, at der er et enormt marked for det, arkitekterne kan levere, men hvor er arkitekterne henne i den sammenhæng? Tv bruger ikke arkitekter, bl.a. fordi vi taler et fagsprog, som dræber et godt tv-program. Arkitekterne medvirker i dag i en alt for lille del af den enorme omsætning i byggeriet, og de er så dårlige til at markedsføre sig selv, at vi risikerer, at nogle af deres meget værdifulde kompetencer helt går tabt”.

Stå på egne ben

For Kent Martinussen handler det ikke primært om at få flere offentlige støttekrone til arkitekturen, det handler snarere om at lære arkitekterne at klare sig uden det offentlige.

“Danske arkitekter er opdraget til at tænke på arkitekturen som politikernes forlængede arm: God arkitektur er støttet af det offentlige, når det private bliver indblandet, går det galt. Den tanke er ikke holdbar, det handler derimod om at gøre arkitekterne bedre til at afsætte deres vare i markedsøkonomien.

Det handler på ingen måde om at give afkald på de kvaliteter, som kun arkitekten kan levere, men tværtimod om at blive bedre til at få disse kvaliteter til at blive en synlig del af det marked, som brugerne orienterer sig frit og dynamisk i. Vi må holde op med at betragte kvalitet og økonomi som modsætninger og i stedet definere nye måder at sælge de arkitektoniske kvaliteter på”, siger Martinussen.

Det næste boom

I Holland er boomet ovre, sådan lyder det i hvert fald i de fleste vurderinger. De tegnestuer, der var unge og friske i begyndelsen af 90'erne, er nu blevet til et nyt establishment.

“Vores generation sidder tungt på sagerne, og vi forhindrer de unge i at komme til”, vurderer forfatteren og kritikeren Hans Ibelings, der har været et af de vigtigste talerør for 90'ergenerationen. Ibelings mener dog ikke, at man kan eller skal forsøge at genoplive boomet, der for ham at se ikke kan genskabes med penge eller politik alene.

“En berømt mand sagde engang, at man er heldig, hvis man er født på samme tid som

et stort geni. F.eks. bliver mange kunstnere fra Michelangelos samtid husket i dag, selvom de måske ville være gået i glemmebogen, hvis de ikke havde været en del af netop hans generation. Det samme gælder med 90'ergenerationen i Holland. De fulgte i kølvandet på Rem Koolhaas og er blevet berømte som en del af hans generation. Inspirationen fra geniet og det enorme økonomiske boom i 90'erne var det, som skabte den hollandske bølge. I dag oplever vi, at den legende tilgang og den ironi, der kendetegnede den hollandske arkitektur i 90'erne, var en del af en tid, hvor det simpelthen bare gik godt. Der er brug for en anden dagsorden nu”, mener Ibelings.

Så mens hollænderne forbereder sig på retræten, oprustes der på andre fronter. Franskmændene kaster millioner af euro efter et nyt arkitekturcenter i Paris. Herhjemme satser Dansk Arkitektur Center på at lære arkitekterne at begå sig på et globalt marked og finde en afsætning for deres ydelser, som heller ikke i fremtiden skal være effektjageri, men kvalitet, omtanke og viden. ■

Wouter Veldhuis, hollandsk arkitekt.

Ikke kun en succes

Wouter Veldhuis er en af de unge arkitekter, der med sin tegnestue MUST har oplevet det hollandske boom på sin egen krop.

Wouter Veldhuis mener det hollandske boom er for nedadgående:

“Det er nemt at være ung arkitekt i Holland, ingen tvivl om det, men det har været meget nemmere, end det er nu. Vi var enormt rige i 1990'erne, og nu er vi blevet enormt meget fattigere. Jeg vil tro, at 30 pct. af de små tegnestuer er lukket i løbet af de sidste par år. Støtten til de unge arkitekter er også markant dalende, så vi er helt klart i en nedgangsperiode nu”, siger han.

Wouter Veldhuis ønsker dog ikke de gode tider tilbage, for selvom det var en gylden periode for de unge arkitekter, så var der også en skyggeside:

“Boomet gik så hurtigt, at der konstant var brug for nye arkitekturbilleder til alle de bøger og magasiner, som skulle promovere den nye hollandske arkitektur. Det betød, at der blev lavet en masse arkitektur, som ser enormt godt ud på billeder, men som i virkeligheden ikke er særlig interessant. Jeg tror, at mange vil blive skuffede, når de ser de her 90'er-byggerier i virkeligheden. Vi har udsigt til et af dem fra vores tegnestue, det er et lejlighedskompleks af arkitekterne MVRDV. På afstand ser det ud præcis som på billedet i bøgerne, men hvis man går tættere på, så er det det rene juks”.

WoZoCo. En boligblok for ældre i Amsterdam, opført af arkitektgruppen MVRDV i Rotterdam (tv.). EXPO 2000. Den hollandske pavillion til verdensudstillingen i Hannover i 2000, opført af arkitektgruppen MVRDV i Rotterdam (th.).

IDEOLOGIERNES ARKITEKTUR

Udland: Arkitekturpolitik er ikke altid godt for arkitekturen. I de kommunistiske, nazistiske og fascistiske regimer bestemte diktatorne over arkitekturen. Den skulle vise, hvor mægtige de selv var – og hvor små borgerne var. I deres monumentale byggerier bliver individerne til en del af massen.

Af Jesper Vind Jensen, journalist

Rigsplanlægning. Hitler ser med sin chefarkitekt Albert Speer på en plan over Berlin i 1937.

På Verdensudstillingen i Paris i 1937 gik arkitektur og totalitære staters propaganda op i en højere enhed. Ved Seinens bredder stod den nazistiske arkitekt Albert Speers tyske pavillon. Her hævede monumentale, hvide rektangulære stensøjler sig tårnhøjt over udstillingsområdet og udtrykte en muskuløs nøgenhed i neoklassicismisk stil. På toppen skulede en mørk skulptur af den tyske ørn direkte over på den sovjetiske pavillon. Den var tegnet af den stalinistiske arkitekt Boris Iofan og udformet som en rød-hvid, opadstræbende stenformation i søjlestruktur, der lignede en kubistisk udgave af en katedral. Ovenover stod en gigantisk metal-skulptur: industriarbejderen og pigen fra kollektivbruget, der sammen løftede hammer og segl og skuede sejrssikkert over mod den tyske ørn.

Monumentalt

Magt og arkitektur har sjældent været så tæt forbundet som i 1930'erne, hvor ideologierne fascisme, nazisme og kommunisme i høj grad tegnede årtiet. Benito Mussolinis Italien, Adolf Hitlers Tyskland og Josef Stalins Sovjetunionen var båret af messianske visioner om, at staten skulle rive det borgerlige, liberale samfund ned og skabe en ny civilisation med en heroisk mennesketype. Under ét var alle tre regimer ekstreme udtryk for de tendenser,

som den tyske filosof Walter Benjamin har betegnet "politikens æstetisering" og "kunstens politisering". Som imperiedrømmere blev alle diktatorer inspirerede af de romerske kejseres klassiske arkitektur.

"Den centrale lighed i æstetikken var tendensen til monumentalitet. Den typiske stil var neoklassicisme, ofte i form af store, kolde og ukomfortable stenbygninger. Alle tre regimer prøvede at indgyde ærefrygt i deres befolkninger ved at fremvise nationens økonomiske magt og ingeniørmæssige kunnen," siger Karl Qualls, der er historieprofessor ved Dickinson College i USA og forsker i totalitære regimers byplanlægning. Han tilføjer: "Hvis man tænker på Europas store katedraler eller parlamentsbygninger i demokratiske lande, kan man dog se en lignende tendens til monumentale byggerier. Monumentalitet er en afspejling af magt. Man kan endda sige det samme om moderne skyskrabere."

Kejser Augustus

Mussolini havde mindre kontrol over kulturen end Hitler og Stalin. Derfor havde italiensk mellemkrigsarkitektur større variation i formerne. Mussolinis fascistiske bevægelse var i begyndelsen præget af futurismen, troen på fremskridtet og maskinalderens muligheder. Den stigende afhængighed af Nazityskland betød, at den

italienske arkitektur gik i konservativ retning. Stilen blev mere og mere præget af Mussolinis ønske om at stå som en arvtager til kejser Augustus i et genfødt Italien. Mussolinis ledende arkitekt, Marcello Piacentini, tegnede sejrsmonumentet i Bolzano som en romersk triumfbue og projekterede byggeriet af Roms nye universitet med prægtige og vidtløftige portaler. Lidt syd for Rom planlagde han byggeriet af en fascistisk idealby kaldet EUR – *Exposizione del Universale di Roma*. Den fik en kvadratisk byplan med rendyrkede udtryk for regimets propaganda som Palazzo del Lavoro – populært kaldet det firkantede colloseum – og det tunge, neoklassicismiske Museo della civiltà Romana. Men også arkitektur med rødder i funktionalismen blev der plads til i EUR.

Hitlers arkitekter

Den nazistiske arkitektur kan inddeles i tre stilarter: en monumental til regerings- og partibyggerier, en traditionel håndværksarkitektur til boliger samt en funktionel

arkitektur til industri- og trafik-anlæg.

"Man siger ofte, at Hitler var ond og derfor byggede klassisk. Men det er ikke så simpelt, at the good guys byggede modernisme, og the bad guys byggede klassicisme. Flere Bauhausarkitekter blev arkitekter for Hitler og byggede modernisme med glas og stål. Nazisterne havde egentlig en postmoderne tilgang, hvor de brugte forskellige stilarter til forskellige formål," forklarer Iain Boyd Whyte, professor i arkitekturhistorie ved University of Edinburgh.

Den totalitære nazistiske arkitektur kom især til udtryk i officielle byggerier, hvor arkitekturen skulle afspejle den racistiske Blut und Boden-ideologi med en førerkult omkring Hitler og masserne i rollen som staffage. Hitler var optaget af massepsykologiens muligheder og satse på en Versammlungsarchitektur, der kunne danne rammer om masseforsamlinger i rigshovedstaden Berlin. Her planlagde Albert Speer et nyt centrum for byen, der

"Alle tre regimer prøvede at indgyde ærefrygt i deres befolkninger ved at fremvise nationens økonomiske magt og ingeniørmæssige kunnen"

Professor Karl Qualls, USA

skulle omdøbes til Germania. Store boligområder blev revet ned for at etablere en gigantisk nord-syd-akse, der komplementerede byens historiske øst-vest-akse. På den nye akse skulle rejses en triumfbue, der var tre gange større end den parisiske, og Hitler skulle her regere i et gigantisk førerpalads. I centrum af det hele skulle der rejses en 300 meter høj kuppelhal med plads til 150.000 mennesker.

Det meste af Speers arkitektur i Berlin forblev på tegnebrættet, men han fik realiseret store forsamlingsanlæg i Nürnberg, hvor de rituelle nazistiske partidage blev realiseret, ligesom Moskvas metro gjorde med åbning i 1935. Her var stationerne præget af socialistisk-realistisk prunk og neoklassicismisk glans og blev af styret betegnet som "pompøse underjordiske paladser".

Søjler til folket

Den kommunistiske arkitektur i Sovjetunionen var efter revolutionen præget af modernisme. Men stilen ændredes også her i retning af neoklassicisme. Blandt sovjetiske arkitekter sagde man, at "masserne fortjener søjler" – angiveligt en måde at ophøje masserne på. Den overordnede rettesnor var at fremstille sovjettmennesket som naturens behersker og Lenin – senere Stalin – som dets ufejlbarlige fører.

I Stalins plan for Moskva indgik gigantiske skyskrabere, der blandt

andet skulle dekoreres i regimets officielle kunststil: socialistisk realisme. På tomten for den bortsprængte Kristus Frelser-katedral skulle arkitekten Boris Iofan rejse et skyskraberpalads – Sovjeternes Palads – som var 415 meter høj, inklusive en næsten 100 meter høj Leninstatue på toppen. Det ville blive verdens højeste bygning. Det viste sig dog, at fundamentet var ustabil. Resultatet var, at det blev liggende som et kæmpekrater, indtil myndighederne lavede et svømmebassin i hullet – som blev verdens største. Paladset skulle omgives af otte højhuskomplekser, der blev realiseret, ligesom Moskvas metro gjorde med åbning i 1935. Her var stationerne præget af socialistisk-realistisk prunk og neoklassicismisk glans og blev af styret betegnet som "pompøse underjordiske paladser".

Megalomani og statskontrol

Iain Boyd White peger på en vigtig forskel mellem de totalitære arkitekturstilarter: "Den nazistiske arkitektur havde en større grad af megalomani end den stalinistiske. Speers projekter var typisk tomme bygninger med en ren og skær symbolsk funktion. I Moskva byggede man i højere grad noget, der havde en praktisk funktion i den reelle verden, som for eksempel kontorhøjhuse," siger professoren fra Edinburgh. "Det er vigtigt at bemærke, at den monumentale arkitektur var

udbredt alle steder i 30'erne. For eksempel er de føderale bygninger i Washington bygget i en meget monumental stil. Den afgørende forskel mellem Berlin og Washington er egentlig byggematerialernes oprindelse. Flere kz-lejre var indrettet til at lave materialer for det nazistiske byggeprogram i Berlin," påpeger Iain Boyd Whyte.

Han mener, at en vigtig lære af den totalitære arkitektur er, at stater ikke bør blande sig i arkitekturstilen ved byggerier: "Staten skal opstille visse rammer og skaffe penge til arkitektur, for det er dyrt at bygge kvalitet. Men med hensyn til stil skal staten ikke have noget som helst at skulle have sagt."

Den vurdering er professor i kunsthistorie ved University of Essex Dawn Ades helt enig i. Hun siger:

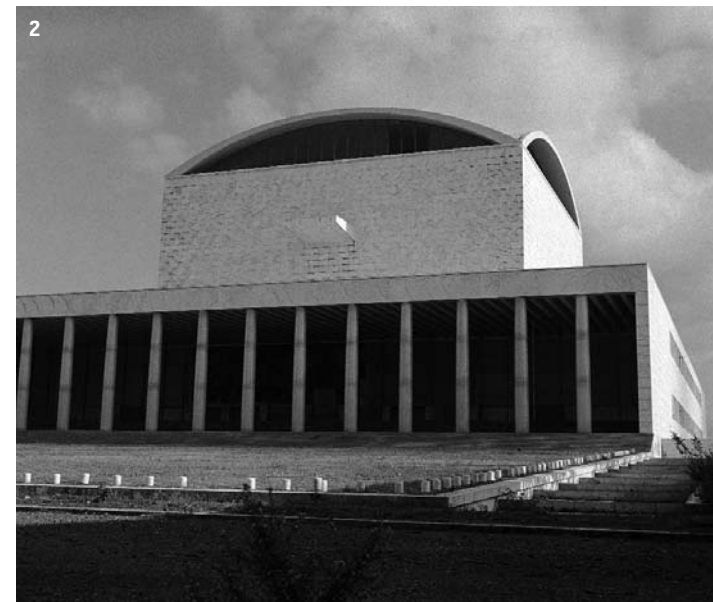
"I Storbritannien har vi heldigvis haft meget lidt statskontrol af æstetikken. Men der har de seneste 15 år været en reaktionær bevægelse i arkitekturen. Prins Charles har været meget indflydelsesrig her, og som resultat har vi oplevet et stort sving væk fra glasfacader og modernisme – i retning af en gammeldags hyttetil med 'hyggelige' bygninger. Det har påvirket alt fra supermarkeder til de nye byer. Det er ikke staten, der står bag nostalgien, men det er en stil, lokale myndigheder har været glade for at promovere." ■

1 Facistisk idealby. Børn leger i 1940 foran den moderne museumsbygning i Mussolinis idealby EUR, tegnet af arkitekten Marcello Piacentini, der rendyrkede den facistiske arkitektur. EUR står for *Exposizione del Universale di Roma*.

2 Facistisk idealby. Bygning i EUR-byen tegnet af Mussolinis arkitekt Marcello Piacentini, der rendyrkede den facistiske arkitektur. Fotoet er fra 1942. EUR-byen findes i øvrigt stadig.

3 Nazismens monument. Det tyske bidrag til verdensudstillingen i Paris i 1937, tegnet af Hitlers chefarkitekt Albert Speer.

4 Underjordiske paladser. I Moskvas metro, der åbnede i 1935 mødes det overdådige og pompøse med socialrealismen.

Portræt: Schmidt, Hammer og Lassen er et af Danmarks mest succesfulde arkitektfirmaer. Vi tegner et portræt af firmaet, der insisterer på den demokratiske arkitektur – og efterlyser politikere, der tør sætte visioner på dagsorden, så dansk arkitektur kan løfte sig og blive den eksportvare, som faget har potentiale til.

MAN KAN JO IKKE FREDE ALTING

Af Miriam Katz, journalist

Ordentlig arkitektur giver mennesker bedre liv. Så enkelt kan det siges, og det bliver sagt flere gange her i Schmidt, Hammer og Lassens tegnestue højt oppe over Århus' tage på en strålende klar efterårsdag.

Vi er i Clemensborg, en af midtbyens klassiske gamle ejendomme, som arkitekterne bag bl.a. Kunstmuseet ARoS, Den Sorte Diamant og Nykredits hovedsæde i Københavns Havn for nylig flyttede ind i efter 14 år med bopæl ved byens botaniske have.

Arkitekterne har selv stået for renoveringen af Clemensborg, og væk er de mørke gange, lukkede døre og skrankerne fra byens socialforvaltning, der tidligere havde til huse her.

Nu vælter lyset ind fra alle sider i det åbne, cirkelformede rum, hvor alle firmaets ansatte arbejder side om side. Midt i myretuen af koncentrerede medarbejdere finder man fire tegneborde, der tilhører arkitektfirmaets ejere, Morten Schmidt, Bjarne Hammer, John F. Lassen og Kim Holst Jensen. Chefernes kontorpladser er lige så åbne og fritstående som det øvrige teams – helt i tråd med det, de selv kalder "demokratisk arkitektur".

"Demokratisk arkitektur udtrykker sig selvfølgelig forskelligt, alt efter om det er en ældre-institution, et kontorbyggeri eller et kulturhus, vi tegner. Men

troen på mennesket som det altafgørende i arkitekturen går igennem alt det, vi laver," siger Bjarne Hammer.

"Arkitektur må ikke skabe afstand. Den skal delagtiggøre mennesker i det liv, der leves i bygningen. Man skal føle et nærvær ved at være i vores huse." Og det gør folk tydeligvis. Fra Nuuk til Peking over hjemlige adresser som Ålborg, Vejle og København er huse med signaturen Schmidt, Hammer og Lassen skudt op i stort tal, og har med deres enkle, nordiske stil løftet det århusianske firma ind i arkitektens elite.

Arkitektur der pirrer

Mest kendt er de travle tegnedrenge og -piger hos Schmidt, Hammer og Lassen nok for de store kulturbyggerier. Seneste eksempel er kunstmuseet ARoS i Århus, der med sin kubeform og buede spiraltrappe er blevet meget rost. Og arkitekterne selv er da også tydeligt tilfredse med resultatet, der klart udtrykker deres ideer om åben og uformel arkitektur.

"Vores agenda er her at formidle kunsten til så stor en gruppe mennesker som muligt.

"Tidligere mente arkitekter, at formen skulle afstemmes efter de funktioner, et byggeri skulle have. I dag siger vi, at funktionerne må følge formen.

Derfor har vi f.eks. været meget opsatte på at sikre, at museet er sammenflettet med byen, så man føler sig draget og pirret til at træde indenfor, når man går igennem kvarteret," siger en anden af firmaets partnere, Morten Schmidt.

Filosofien om imødekommende og venlig arkitektur trækker sine linjer tilbage til 1940'ernes danske arkitektur, design og kunsthåndværk med et erklæret humanistisk idégrundlag, og Schmidt, Hammer og Lassen ser da også deres virksomhed som del af en lang historie:

"Vi tolker videre på den nordiske tradition og forsøger at få den ind i den fysiske formgivning," forklarer firmaets tredje-mand, John F. Lassen.

"Vi vil f.eks. gerne bringe det store rum ind i dansk arkitektur igen. Ikke for storhedens skyld i sig selv, men for at formidle overgange og give noget til dem, der bruger husene," siger han med adresse både til Nykredits glasklædte hovedsæde på Kalvebod Brygge og til et andet af tegnestuens spektakulære bygninger i Københavns Havn, udbygningen af Det Kongelige Bibliotek, også kaldet

Den Sorte Diamant. Om sidstnævnte siger Bjarne Hammer:

"Dér forsøger vi at lave noget monumentalt i ordets bedste forstand. Traditionelt har hensigten med det monumentale jo været at skabe afstand mellem institutionen og mennesket, men vi vil integrere det og skabe noget positivt, så man får storheden, når man kommer ind i rummet og selv er en del af det. Det giver nærvær at komme ind i et rum, der er anderledes end det, man har forventet."

Ud af spændetrojen

Men det uventede har trange kår i nutidens danske arkitektur, mener kritikere. "Too perfect", kedeligt og forudsigeligt, er det skudsmaal den canadiske designguru Bruce Mau giver dansk arkitektur. Han står sammen med en gruppe yngre, danske arkitekter bag en aktuel udstilling i Dansk Arkitektur Center. Radikal nytænkning er nødvendig, mener de, hvis dansk arkitektur skal overleve i en globaliseret verden. Andre kritikere peger helt konkret på, at de ti største tegnestuer herhjemme dominerer nybyggeriet med anonym

som eksempel på den nye tværfaglighed:

"Det dur ikke længere bare at hænge et pænt maleri op på væggen. Kunstværket skal integreres i arkitekturen. Næste skridt er, at kunstneren selv er med til at formgive huset." Han uddyber:

"Tidligere mente arkitekter, at formen skulle afstemmes efter de funktioner, et byggeri skulle have. I dag siger vi, at funktionerne må følge formen. Når vi f.eks. tegner musikhuset i Reykjavik, som skal være ikon for byen, så bliver bygningen en skulptur. Alle de indvendige funktioner, huset skal rumme, afstemmes derefter. Sådan tænker man arkitektur i en globaliseret virkelighed."

Politiske visioner efterlyses

"Arkitektur skal jo have en kunstnerisk indfaldsvinkel," tilføjer Kim Holst Jensen og fortsætter:

"Man må bare også huske, at vi taler om en bunden kunstart præget af en lang række økonomiske og tekniske forhold. Og der er megen konservatisme i byggebranchen."

"Vi ser jo allerede nu, hvor stor interessen er i udlandet for dansk arkitektur, men i dag er det kun de største tegnestuer, der har råd til at deltage i de internationale konkurrencer."

mainstreamarkitektur.

Selvom kritikken er møntet på entreprenante arkitektfirmaer som netop Schmidt, Hammer og Lassen, føler de fire bagmænd sig ikke særligt ramt:

"Jeg synes ikke, at vi sidder fast i en formmæssig spændetroje, men tværtimod, at vi hele tiden rykker grænserne for, hvad der er muligt," siger Kim Holst Jensen, firmaets fjerdepartner, der ligesom sine medejere understreger, at kravet til dansk arkitektur om at gentænke sig selv er godt og nødvendigt.

"Vi står i et vadeded. Den traditionelle, enerådende arkitekt er en uddøende race – i dag må arkitekter kunne arbejde side om side med f.eks. kunstnere, lysteknikere og sociologer," siger Morten Schmidt, der nævner det store maleri af Per Kirkeby i loftet på Den Sorte Diamant

"Problemet er, at der er så få bygherrer, der tør!" fastslår Bjarne Hammer.

Og hvis flere bygherrer skal vove pelsen med anderledes og nytænkende arkitektur, kræver det politisk opbakning, mener arkitekterne:

"Det er frustrerende, at den nuværende regering ikke har formuleret en arkitekturpolitik. Det er vanskeligt for arkitekter at flytte grænser hos bygherrerne, når der ikke er en politik, der giver rygstøtte," siger Bjarne Hammer.

"Hvis vi havde en arkitekturpolitik, der formulerede nogle fremadrettede værdier, ville vi bedre kunne argumentere for vores ideer over for bygherrerne. Og vigtigst: Det ville berige byggeriet og dem, der skal bruge det," siger John F. Lassen. Bjarne Hammer tilføjer:

Tegnedrenge med succes. Arkitektfirmaet Schmidt, Hammer og Lassens fire ejere: Morten Schmidt, Bjarne Hammer, John F. Lassen og Kim Holst Jensen, der bl.a. har tegnet tilbygningen til Det Kongelige Bibliotek i København, Den Sorte Diamant og Kunstmuseet AROS i Århus.

"Med tanke på, hvor megamange milliarder der bygges for herhjemme om året, er det sørgeligt, hvor lave de politiske ambitioner er på området. Man kunne f.eks. med et simpelt greb afskaffe den tårnhøje arbejdsloshed blandt nyuddannede arkitekter ved at give eksportstøtte og udviklingskreditter til at deltage i udenlandske arkitektkonkurrencer. Vi ser jo allerede nu, hvor stor interessen er i udlandet for dansk arkitektur, men i dag er det kun de største tegnestuer, der har råd til at deltage i de internationale konkurrencer. En visionær arkitekturpolitik ville give en lang række afledte værdier – ikke bare i arkitektfaget, men i hele byggebranchen," mener han.

I det hele taget efterlyser de fire arkitekter visioner for arkitekturen, i stedet for de proteststorme mod konkrete byggerier, der med jævne mellemrum rejser sig. Senest i Århus i forbindelse med shoppingcentret Bruuns Gallerier, som Schmidt, Hammer og Lassen også havde en hånd med i opførelsen af, og i København pga. det planlagte højhusbyggeri på Krøyers Plads.

Højt nok til loftet?

"Debat om arkitektur er godt og helt nødvendigt i et demokrati, men jeg synes, debatten er for negativ og jantepreget. Vi mangler politikere, der tør sige, at det her er arkitektur, vi tror på – nu må vi se at komme

videre. Man kan jo ikke frede alting!" siger Kim Holst Jensen.

Og København og ikke mindst hovedstadens havnefront ligger århusarkitekternes hjerte nær. Deres skæve, Sorte Diamant blev generator for en lang række moderne byggerier ved havnen, senest Mærsk Mc-Kinney Møllers Operahus. Men skibsrederens gave vækker ikke udelt begejstring, heller ikke i Århus:

"Det er en fantastisk flot gestus, men det opfylder ikke vores krav om demokratisk arkitektur. Man skulle have haft storsind nok til at lave en åben arkitektkonkurrence, så man kunne vælge det bedste bud på, hvordan opgaven skulle løses. Resultatet giver da heller ikke udtryk for den tillid, man burde have haft til fagfolkene bag operahuset," siger Bjarne Hammer.

At bygge stort for at sætte sit personlige aftryk på en by og give den et trækpåstærkt arkitektur er ingen problemer i:

"Selvfølgelig kan byer få image og status via arkitektur. Alle byer kan ikke have et Bilbaomuseum eller en Sydney-opera, men man kan tage udfordringen op og sætte snoren højt, om det så er i Løgstør eller i Washington, man skal bygge," siger Kim Holst Jensen.

Men risikerer den slags arkitektur ikke at blive effektjageri? "Man skal ikke gå efter at skabe effekter i arkitektur. Men god arkitektur har altid en effekt," siger Bjarne Hammer. ■

Udland. Byplanlæggerne rundt omkring i Europa stiller vidt forskellige krav til deres byer. Visse steder i Amsterdam må man for eksempel ikke vælge farven på sin egen hoveddør. Kulturkontakten har set på de regler, der gælder i tre europæiske storbyer.

Af Lars Madsen, journalist

INGEN BLÅ DØRE, TAK!

Der var engang i Amsterdam et jødisk kvarter med gamle bygninger fra 1500-tallet. Det er der ikke længere. Det er jævnet med jorden i 1970'erne, en tid hvor der var store planer for byen. Amsterdam skulle moderniseres. Husene skulle være høje og vejene brede, og man skulle i hvert fald have en metro. Det var for at gøre plads til denne, at det jødiske kvarter måtte vige.

På metrostationen Nieuwmarkt kan man i dag se billeder fra dengang. Billeder af store demonstrationer mod projektet. Og nok lykkedes det ikke demonstranterne at redde det jødiske kvarter, men deres råb blev alligevel hørt, for mange vej- og byggeprojekter måtte efterfølgende opgives. Blandt disse en gennemgående modernisering af arbejderkvarteret De Pijp.

“De planer blev heldigvis ikke til noget,” siger Anna Vos, formand for Amsterdams Commissie voor Welstand en Monumenten, en politisk uafhængig styrelse, der har til opgave at vurdere alle byggeprojekter i byen.

“I dag kan vi se, at De Pijp

bliver sammenlignet med det berømte Latinerkvarter i Paris. Så vi er meget glade for, at det fik lov at bestå.”

Anna Vos mener, at 1970'ernes demonstrationer den dag i dag præger byplanlægningen i Amsterdam.

“De folkelige protester fik os til at ændre reglerne, så indbyggerne nu har ret til at gøre indsigelse mod nye projekter. Og jeg tror, at vi er blevet meget mere opmærksomme på, at de forskellige kvarterers særpræg skal respekteres, når vi bygger nyt eller bygger til.”

Anna Vos nævner som et eksempel, at de, der bor langs kanalerne (og det er mange, Amsterdams kanaler er tilsammen over 100 kilometer lange), ikke må male deres hoveddøre blå.

“Kanalboligerne er fredede. Derfor skal dørene males i historiske farver. Det kan være hvid eller grøn eller nogle gange særlige nuancer af rød. Men aldrig blå”, siger hun.

I sommer trådte der en lov i kraft, der skal gøre byplanlægning overalt i Holland mere gennemtænkt. Alle kommuner er således blevet forpligtet til at

udarbejde en welstandsnota – en beskrivelse af, hvilke arkitektoniske retningslinjer deres by skal følge.

“Så nu har vi et meget bedre grundlag at vurdere byggeprojekterne ud fra,” siger Anna Vos. Hendes – og kommunens – grundholdning er, at der gerne må bygges nyt og moderne i de gamle kvarterer, men det skal være af usædvanlig kvalitet, og det skal være designet med respekt for omgivelserne.

“Man må i hvert fald ikke bygge et højhus i den gamle bydel,” siger Vos.

Berlin søger tilbage

I Berlin har byplanlægningen haft helt andre vilkår end i Amsterdam. Anden Verdenskrig efterlod den tyske hovedstad i ruiner, hvilket gav byplanlæggerne et anseligt spillerum.

Ifølge Hannspeter Hoffmann, arkitekt og byplanlægger ved Senatsverwaltung für Stadtentwicklung, betød det for Vestberlin et farvel til den gamle bystruktur:

“Et af målene var at gøre Berlin til en mere moderne by. Arkitektonisk, men også strukturelt. I stedet for at bygge i

blokke, som man hidtil havde gjort, begyndte man at bygge i lange, lige linjer. Man kalder det Zeilenbau.”

Zeilenbau kom til at betyde, at vejnettet blev ændret. Og siden en af ideerne med Zeilenbau er, at alle huse skal vende i samme retning, så alle får optimalt lys, vender facaderne i én husrække mod næste rækkes bagside. Og rummet mellem husene bliver uinspirerende eller det, der er værre.

“Senere hen indså man, at det ikke havde været en ret god plan,” siger Hannspeter Hoffmann.

“Byens gamle struktur var gået tabt. Så på en måde var byens identitet også tabt.” Derfor er nøgletermen for nutidens byplanlægning i Berlin kritische Rekonstruktion. Begrebet blev lanceret af den berømte og nu afdøde tyske arkitekt Josef Paul Kleihues i forbindelse med en stor arkitekturudstilling i 1980'erne. Udstillingen foranledigede, at en række verdenskendte arkitekter kom til at bygge i Berlin.

Rekonstruktion betyder, at nybyggerier størrelses- og strukturemæssigt skal følge byens

Byplanlægning. Husene i Berlins Friedrichstrasse er i dag næsten lige høje, fordi østtyskerne lagde stramme regler for gadens genopbygning efter krigen. Til venstre ses gaden i 1945, til højre i dag.

gamle linjer. Kritische betyder, at bygningerne ikke skal være pasticher af det, der var, men gerne må være moderne.

“Efter murens fald blev begrebet endnu vigtigere end før,” siger Hannspeter Hoffmann.

“På østsiden var der jo ikke noget, der hed privat ejendomsret, så da det hele skulle privatiseres, kunne vi tillade os at stille visse krav til entreprenørerne.”

“Ofte blev det arkitektkonkurrencer, der bestemte, hvem der skulle have lov at købe og bygge en grund. Desuden var der en række plankrav, bygningerne skulle leve op til. Der måtte højst være 22 meter op til tagrendekanten. Og bygningens totale højde måtte maksimalt være 30 meter. Desuden skulle mindst 20 pct. af byggeprojekterne bruges til private boliger.”

Ikke mindst højdekravene – der af nogle anses som selveste essensen af kritische Rekonstruktion – er i dag noget nær et dogme i Berlins ældre kvarterer. I den berømte Friedrichstrasse i det gamle bycentrum har alle nyere bygninger for eksempel denne maksimumhøjde.

“I Berlin har vi naturligvis

diskuteret, om det er vigtigt for en storby at have skyskrabere eller ej. Og det blev så besluttet, at det vil vi godt have, men ikke inde i bymidten,” forklarer Hoffmann.

Princippet i kritische Rekonstruktion går igen i den nyeste byplanlægning i Berlin – Planwerk Innenstadt – der dækker den gamle bymidte samt City West, hvor det tidligere Vestberlins centrum lå.

“For eksempel er der i tidens løb flere steder sket det, at vejene er blevet gjort bredere,” siger Hoffmann.

“Engang blev biltrafikken jo betragtet som en ubetinget god ting, der endelig ikke måtte hæmmes. Derfor har vi i dag veje, der er alt for brede i forhold til omgivelserne. Tendensen lige nu er så, at vi forsøger at indsnævre dem igen.”

Edinburgh vil have nyt

Edinburgh fremstår på flere måder som en skarp kontrast til Berlin. Trafikproblemet er her det modsatte, fordi man aldrig har tilladt biltrafikken at veje ret tungt i byplanlægningen. Og mens Berlin søger tilbage mod sin gamle struktur, har

Edinburgh rigeligt med historiske bygninger. Så mange faktisk, at UNESCO i 1995 erklærede store dele af byens centrum bevaringsværdigt.

“Det gjorde os naturligvis ekstra opmærksomme på, hvor vigtigt vores arbejde er,” siger Ian Spence, der er en slags stadsarkitekt for Edinburgh. Men det betyder ikke, at status quo skal bevares, heller ikke i Old Town, den gamle middelalderbydel.

“Tværtimod,” siger Spence. “Jeg tror, at enhver by, der tager sig selv alvorligt, er interesseret i at kombinere det bedste af den moderne arkitektur med byens historiske dele. Vi er interesseret i sofistikeret arkitektur, der beviser, at vor tids kultur kan bidrage positivt til Edinburghs karakter.”

Nybyggerier i den gamle bydel skal leve op til nogle simple krav. Først og fremmest skal selve bygningens form lægge sig op ad omgivelserne. Ian Spence nævner tilbygningen til Edinburghs Royal Museum som et godt eksempel. Bygningen kan i udformning minde om en middelalderborg, udført i moderne stil.

“Den er ret anderledes, men fordi den er tænkt ind i omgivelserne, fungerer den glimrende”, vurderer Spence.

Lige nu handler byplanlægning i Edinburgh meget om højde. Udviklingen dikterer højere – og bredere – bygninger, men Ian Spence ved endnu ikke, hvor de kan bygges uden at ødelægge Edinburghs skyline. Han vil ikke risikere, at udsigten til byens monumenter bliver blokeret af et højhus.

“Vores skyline er af meget høj kvalitet, og vi er nødt til at beskytte den”, siger han. Skylinen skal derfor analyseres, og opgaven er sendt i udbud. Ian Spence har personligt en ide om, at det nok skulle være muligt at bygge højt i enkelte bydele.

“Men det er endnu ikke til at sige med sikkerhed. Det kan også ske, at vi når frem til den konklusion, at der ikke kan bygges højhuse i de centrale dele af byen.”

Sikkert er det derimod, at de skotske bilister ikke kommer til at opleve berlinske boulevardtilstande.

“Vi kan ikke rive bygninger ned for at bygge nye veje,” fastslår Spence. “Det vil ikke ske.” ■

FOTO: SCANPIX (tv.) CORBIS (th.)

KORT NYT FRA KULTURMINISTERIET

Af Simon Drejer, Kulturministeriet

200 MID. KR. EKSTRA TIL KULTUREN

Regeringen har indgået en bred finanslovs-aftale på kulturområdet med R, S, EL, KF, SF og DF. Aftalen giver 200 mio. kr. over de næste fire år til kunst og kultur i Danmark. De ekstra midler fordeles på følgende områder:

Fortidsminder og arkæologiske udgravninger: Der afsættes 20 mio. kr. til at restaurere en række af Danmarks mest markante historiske bygningsanlæg og monumenter samt 8 mio. kr. ekstra til arkæologiske udgravninger.

Design: Der oprettes en designpulje på 40 mio. kr. over de næste 4 år til at udnytte potentialerne i dansk design, både nationalt og internationalt. Pengene skal anvendes til en styrkelse af international markedsføring af dansk design og kunsthåndværk, markering af designåret 2005, støtte til etablering af designvirksomheder, rejselegater for unge talenter og til støtte for Center for Designforskning.

Litteratur: I perioden 2005 – 2008 i alt 40 mio. kr. til nye litteraturpolitiske initiativer, herunder rejse- og arbejdslegater, udbygning af Kunstfondens 3-årige litterære legater, en forsøgsordning med PR-rådgivning for forfattere, udvidelse af den eksisterende ordning med forfatterarrangementer og udgivelsesstøtte til banebrydende ny dansk litteratur.

Idræt: Der afsættes i alt 40 mio. kr. til støtte af idrætsforeninger, der iværksætter målrettede initiativer for vanskeligt stillede børn og dermed letter deres adgang til idrætslivet.

Musik: Der gives 10 mio. kr. om året 2005 – 2008 til at styrke talentudviklingen inden for den klassiske musik og give den rytmiske musik bedre vilkår. Pengene skal blandt andet bruges til at tilbyde bedre undervisning til de klassiske musiktalenter på de musikalske grundskoler og musikskolerne, ligesom støtten til de rytmiske spillesteder udvides.

Sprog: Der afsættes 3 mio. kr. årligt til en ekstraordinær indsats for bl.a. at styrke den sproglige informationsindsats over for borgerne og offentligheden.

TILTAG MOD PIRATKOPIERING

For at stimulere salget af cd'er og mindske piratkopiering har kulturminister Brian Mikkelsen sendt et udkast til en ny biblioteksbekendtgørelse til høring blandt centrale organisationer. Den væsentligste ændring består i, at musik-cd'er først skal kunne udlånes på bibliotekerne efter udløbet af en karenperiode på 4 måneder. Det bliver således først muligt at låne danske og udenlandske cd'er 4 måneder efter deres udgivelse. Indførelse af karenstid på bibliotekerne skal ses som en håndsrækning til musikbranchen og et skridt i retning af at sikre et rigt og varieret musikudbud i Danmark.

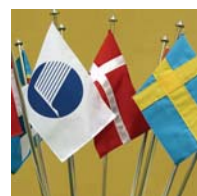

BEDRE VILKÅR FOR BIBLIOTEKER

Kulturminister Brian Mikkelsen har fremsat et lovforslag om ændring af ophavsretsloven. Det sker ud fra et ønske om at sikre, at arkiver, biblioteker og museer har ordentlige vilkår for at leve op til deres kulturformidlende opgaver i informationsfundet. Forslaget skal ses i sammenhæng med forslaget om en ny pligtafleveringslov. Det lægger bl.a. op til, at det skal være lettere for forskere at få adgang til pligtafleveret materiale, ikke mindst radio- og tv-udsendelser og internetmateriale.

Forslaget åbner også op for muligheden for, at Danmarks Blindbibliotek kan foretage onlinedistribution af lyd-bøger til syns- og læsehæmmede, ligesom kunstmuseer i fremtiden uden rettmæssige problemer kan gengive enkelte kunstværker som

led i internetreklamer for forestående udstillinger.

HJEMMESIDE FOR DANSK FORMANDSKAB

Den 1. januar 2005 overtager Danmark formandskabet for Nordisk Ministerråd, og på baggrund heraf blev hjemmesiden www.norden2005.dk oprettet. Hjemmesiden vil løbende give opdateret information om formandskabets aktiviteter.

Formandskabet vil bl.a. lægge vægt på, at det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande får den naturlige plads som et afgørende kerneområde for det nordiske samarbejde. Der vil f.eks. blive igangsat en proces i forhold til at styrke samarbejdet og synergieffekten mellem de fællesnordiske institutioner, der arbejder inden for kulturområdet.

PRES PÅ FIFA

Som nyudnævnt vicepræsident for WADA vil kulturminister Brian Mikkelsen anvende sin status til at lægge pres på verdensfodboldorganisationen FIFA. På de netop overståede WADA-møder i Montreal kom det frem, at FIFA har anmodet WADA om at få lov at udskyde sin tiltræden til WADA's anti-doping Code på ubestemt tid. Brian Mikkelsen finder dette uacceptabelt og vil derfor, med tanke på det forestående WM i Tyskland i 2006, bede den tyske indenrigsminister Otto Schilly om at indskærpe over for FIFA, at en tiltrædelse af Coden er af afgørende betydning. FIFA repræsenterer verdens største idrætsgren – fodbolden – og kulturministeren anser det derfor som utrolig vigtigt for styrken i dopingbekæmpelsen, at FIFA straffer dopingsyndere lige så hårdt som stort set alle andre idrætsgrene.

MERE END SURE SOKKER OG LUGTEN AF FRITURE

Af Mette Størum Krogh, Kulturministeriet

Danmark har verdensrekord i idrætshaller. Men størsteparten er forældede byggerier, der ikke imødekommer det moderne menneskes krav. Idrætshallerne skal fornyes, så de fremover kan være samlingssted for et væld af kropslige og kulturelle aktiviteter.

Krop og ånd skal genforenes. Og det skal familier med forskellige fritidsinteresser også. Det mener man hos Lokale- og Anlægsfonden, der siden 1994 har støttet idræts-, kultur- og fritidsbyggeri i Danmark. I samarbejde med kommuner, foreninger og lokale aktører har det resulteret i nye faciliteter til danskernes fritidsliv for i alt tre milliarder kroner.

Et af de seneste tiltag er en arkitektkonkurrence udskrevet med henblik på at opgradere de 1.200 ældre idrætshaller, der findes her til lands. For hvor idrættens rum udadtil i de senere år har åbnet sig mod borgeren i form af skøjtebaner på offentlige pladser, havnebade og udvendige klatrevægge, sækker idrætshallerne agterud. Idrætshallen som institution skal i stigende grad imødekomme behovet for at samle så mange fritidsaktiviteter som muligt under ét tag. Og det gælder såvel de sportslige som de kulturelle.

Efter græsk-romersk forbillede

I flere århundreder har idræt, kunst og kultur traditionelt været adskilt. Førstnævnte har udfoldet sig i særlige anlæg, hvor kroppen har været centrum i selvudfoldende discipliner, mens kunsten har haft sin egen scene fjernt fra dommerfløjt og dunsten af friture. Men sådan har det ikke altid været. Historisk set har idrætten i den europæiske

kultur nemlig været en integreret del af samfundets kulturelle og pædagogiske liv. I det antikke Grækenland blev gymnasierne opsøgt af digtere, filosoffer og andre frie borgere, som overværede aktiviteterne, underviste og diskuterede. Og de romerske badeanstalter, der gik under betegnelsen termer, indeholdt både faciliteter for idrætsudfoldelse samt intellektuelle og kunstneriske arenaer i form af biblioteker og foredragssale, der også dannede ramme om digtoplæsninger, musiceren eller teater. Med et kunstnerisk udsmykket interiør fungerede badene samtidig som gallerier, hvor en stor del af byens sociale liv udspillede sig. Der var tale om en slags by i byen, som man ifølge Lokale- og Anlægsfonden med fordel kan indlemme i Danmark, så far kan sidde på læsesalen i biblioteket og følge med i datterens svømmeundervisning, mens mor besøger en kunstudstilling, og sønnen står på skateboard.

Ansigtstløft og fødselshjælp

Interessen var da også stor, da Lokale- og Anlægsfonden i forsommeren tilbød landets halejere at deltage i et projekt, som skal udbygge og modernisere gamle idrætshaller fra 1960'erne og 70'erne. Mange steder synes tiden nemlig at have stået stille på plankegulvene i de standardhaller, der i 1960'erne skød op over hele landet. For hvor

det dengang var tilstrækkeligt med opstregning til de gængse boldspil, et par rummelige omklædningsrum og et cafeteria med en klassisk menu bestående af pommestruer, røde pølser, sodavand og slik i løssalg, har idræts- og kulturinteresserede danskere i dag brug for andet og mere. Derfor er tre haller nu udpeget til konkurrencen, hvor et bredt spekter af den danske arkitektstand kan byde ind med forslag til, hvordan idrætshaller anno 2005 med udvidelser og opgraderinger kan udforme sig.

Behovet for fornyelse er til at tage og føle på. Siden det første halbyggeri er antallet af aktive mere end tredoblet. Kvindernes og de ældres idrætsdeltagelse er vokset dramatisk, nye idrætsgrene er kommet til, og megen idræt dyrkes hinsides foreningerne. I dag er aktiviteterne mere avancerede og kræver specielle lokaler og rekvisitter. Den moderne dansker vil realisere sig selv, dyrke flere slags motion, gå i biografen, se udstillinger og gå til foredrag. Og det kræver et tagselv-bord af rum, som multihusene kan tilbyde.

Konkurrencen om de tre multihuse vil blive afholdt i starten af 2005, og hvis alt går efter planen, vil hallerne stå klar til fornyet brug i 2006. ■

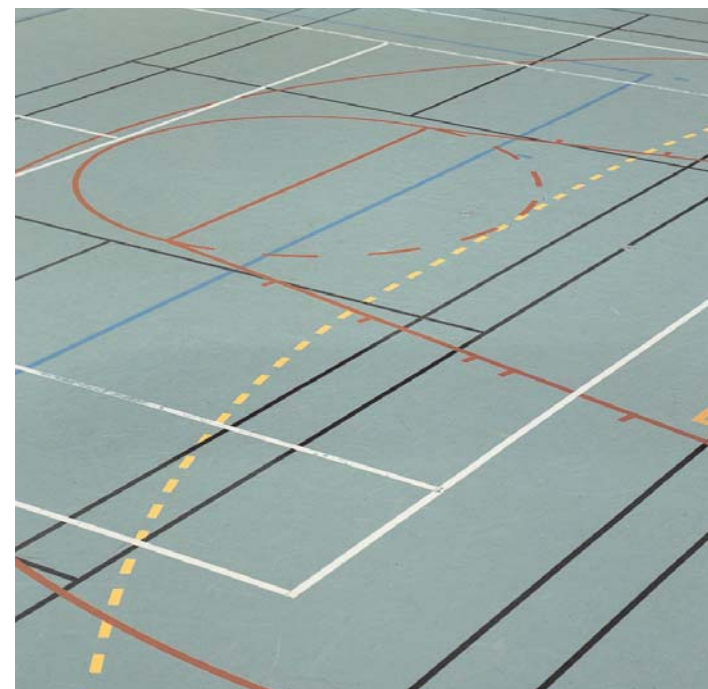

FOTO: ÅKE ESON LINDMÄN/POLIFOTO

Portræt af en vogter. Kulturarvsstyrelsen vil beskytte det gamle Københavns særpræg. Andre vil udvikle byen og beskylder styrelsen for at være for konservativ. Det image forsøger styrelsen at komme væk fra.

Af Oliver Stilling, journalist

Forbliver fredet. Kulturarvsstyrelsen vurderede i år, at man burde bevare Arne Jacobsens Munkegårdsskole i Hellerup som den står. Kommunen var utilfreds.

FOTO: MORTEN LANGKILDE/POLIFOTO

KULTURARVENS VOGTERE OG MIDDELALDERBYEN

I begyndelsen af oktober i år fik den brogede skare af modstandere mod Københavns Kommunes lokalplan for Krøyers Plads på Christianshavn en uventet og magtfuld allieret. Den nye frænde var Kulturarvsstyrelsen, der gjorde indsigelse, fordi den nye bebyggelse, som det hed i en presmeddelelse, "på al for afgørende måde vil bryde med Københavns nuværende profil". Den hollandske arkitekt Erick van Egeraats forslag til seks nye bygninger rager 55 meter i vejret, og principielt tillader planloven ikke, at der bygges over "almindelig højde" inden for Københavns volde.

Reelt var Kulturarvsstyrelsens indblanding i sagen et veto, som indebar, at Borgerrepræsentation ikke kunne vedtage byggeriet, før kommunen havde forhandlet sig frem til en løsning med styrelsen. Bygge- og teknikborgmester Søren Pind (V) luftede straks sin irritation over afgørelsen og omtalte den i Politiken som "udemokratisk" og "smagsdommeri af værste skuffe". Kulturarvsstyrel-

sen har nu trukket sit veto tilbage.

Det er bare én af de mange sager, hvor Kulturarvsstyrelsen har været synlig i år. Da Københavns Kommune i foråret ville flytte Theobald Steins store Niels Juelstatue væk fra Holmens Kanal, anbefalede styrelsen, at søhelten blev stående, hvor han var, og sådan blev det. Da kulturminister Brian Mikkelsen (K) i september afslog Gentofte Kommunes ansøgning om at få ophævet fredningen af Munkegårdsskolen, som er tegnet af Arne Jacobsen, fulgte han styrelsens vurdering. Og sidst i oktober fandt styrelsen, at Vesterport Station i al sin funktionalistiske modernisme var en fredning værdig. DSB, der betjener 28.000 rejsende på stationen hver dag, protesterede højlydt og ankede sagen.

Markedsfører de gamle huse

Spørgsmålet er, om Kulturarvsstyrelsen er for konservativ? Noget sådant afvises af Kulturarvsstyrelsens direktør, tidligere rigs-

antikvar Steen Hvass. Ifølge Hvass er van Egeraats bygningsforslag for så vidt inspireret af og spiller sammen med de omgivende fredede huse. Problemet er, at forslaget ikke overholder den struktur, som Christianshavns gader har haft siden middelalderen. Hvass fremhæver Udenrigsministeriet og Nordeas glasbygninger af nyere dato som byggeri, der overholder disse strukturer. Samtidig er der det med højden; hovedreglen for København er, at husene højst må have fire eller fem etager, således at det kun er kirker og offentlige institutioner, der rager op.

"Hvad er det, der karakteriserer København, som man gerne vil markedsføre i Europa? Det er høj grad de historiske huse og byens gader og pladser. Det er lige præcis københavnernes kulturarv," siger Hvass.

– Kan det ikke være farligt udelukkende at fokusere på de fine pladser og gader, hvis man også vil markedsføre København som en driftig by? Kan det ikke blive lidt

musealt?

"Men det er jo ikke hele København, der skal sælges som driftig. Når man rejser til Amsterdam, er det også for at gå rundt ved kanalerne og fornemme atmosfæren i den gamle by, og så behøver der ikke stå et kæmpe varehus skråt hen over det hele."

– Erick van Egeraats seks bygninger vil så ikke kunne stå nogen steder i byen?

"Altså, det er svært at sige, hvor de kan stå. Jeg vil ikke pege på et bestemt område. Hvis du blander det hele sammen, fjerner du det, som giver København sin helt særlige identitet."

– Kunne jeres afgørelse have været anderledes for 10 år siden eller om 10 år?

"Opfattelser og hensyn og den slags ændrer sig naturligvis hele tiden. For 10 år siden fredede man overhovedet ikke industrialanlæg, men kun bindingsværkshuse, pæne sandstenshuse og herregårde. Det er først inden for de senere år, at man er begyndt at sige, 'hov, hov, det der industri-

anlæg er en væsentlig del af vores kultur og vores udvikling, lad os lige gemme nogle karakteristiske eksempler på dem'. For få år siden ville man have sagt 'væk med det skrammel!' Ser man på det i et internationalt perspektiv, kan man se, at de gør det samme andre steder. I England er der flere byer, som bruger bevaringen som løftestang for selvforståelsen."

Steen Hvass er opmærksom på, at Kulturarvsstyrelsen let kan komme til virke som den tunge dreng, der sætter foden ned, hver gang det går for hurtigt med udviklingen af byen, og kalder det et image, "vi prøver at komme væk fra". Da styrelsens arbejde hovedsageligt er at gøre danskerne opmærksomme på deres kulturarv og forebygge ødelæggelser af den, forsøger man at føre dialoger med for eksempel Arkitekt-skolen om, hvordan man fremmer nyt i forhold til gammelt, så man kan fremhæve kvaliteten af det, der er i forvejen.

"Mange gange ser du, at hvis der står et

gammelt hus i en gade, så bygger man en kliché af det ved siden af. Men når man bygger i sin egen tids formsprog, er det muligt at fremhæve både det nye og det gamle meget tydeligere," siger Hvass.

I Danmark findes der et utal af lokale museums- og bevaringsforeninger, som i et eller andet omfang er engageret i varetagelsen af kulturarven, og det glæder Hvass, der selv er gammel arkæolog. Kulturarvsstyrelsen er ved at søsætte projektet Agenda Kulturarv, som skal sætte en debat i gang om, hvad der er værdien af kulturarven. Undersøgelser fra de omkringliggende lande viser, at det er vigtigt, at der er noget kulturarv at se på i nærheden, når folk vælger f.eks. ferie -sted.

"Det siger lidt om, at det er en væsentlig faktor i folks måde at leve på," siger Steen Hvass. ■

FÅR RÅD OM FREDNING

Kulturarvsstyrelsen står for fredningen i Danmark. Men de er ikke alene om at træffe afgørelsen. Før Kulturarvsstyrelsen melder ud med en afgørelse om f.eks. fredning af en bygning, bliver den vendt af bygningsafdelingen, der henter så mange oplysninger ind som muligt. Samtidig lægges sagen ud til Det Særlige Bygningssyn, som er et af de faglige råd, der rådgiver styrelsen. Bygningssynet har 12 medlemmer, som stammer fra museumsverdenen, bygningsbevaringsforeninger, Arkitekt-skolen København og Akademiraadet. Desuden sidder der to politikere, som er udpeget af Københavns Kommune og af Kommunernes Landsforening. Kulturarvsstyrelsen behøver ikke rette sig efter bygningssynets indstilling i alle slags sager, men gør det for det meste.

"Hvis det skal have nogen mening, kan vi jo ikke sidde og negligere bygningssynet ni ud af ti gange. Synet er sammensat af de bedste på området for at sikre, at de beslutninger, vi træffer, hviler på den bedst mulige faglige baggrund," siger Steen Hvass.

Der er 9300 fredede bygninger i Danmark. Der fredes ca. 20 bygninger om året, mens fredningen ophæves på 3-5 bygninger.

14.000 SAGER OM ÅRET

Med blot små tre år på bagen er Kulturarvsstyrelsen en relativt ny konstruktion. I 2001 vedtog Folketinget en museumslov, der indebar, at bl.a. Rigsantikvarens Sekretariat og Museumsnævnet skulle lægges sammen. I november samme år besluttede den nytiltrådte VK-regering at flytte tre kontorer fra Skov- og Naturstyrelsen og Miljø- og Energiministeriet til Kulturministeriet, som samlede det hele i en helhedsforvaltning for at skærpe profileringen af kulturarvsområdet. Foruden at varetage det overordnede ansvar for landets fortidsminder, fredede bygninger og samlingerne på de statslige og statsanerkendte museer skal styrelsen rådgive kulturministeren, Kulturministeriet og andre ministerier, der måtte have brug for hjælp. Styrelsen har et årligt budget på 320 millioner kroner, og hvert år passerer omkring 14.000 små og større sager forbi de cirka

Nyfredet station. I oktober i år fredede Kulturarvsstyrelsen Vesterport Station. DSB protesterede og ankede sagen.

FOTO: HENRIK OLE JENSEN/SCANPIX

KORT NYT FRA KULTURMINISTERIET

Af Simon Drejer, Kulturministeriet

UDEDELING FRA PROVINSFULJEN PÅ OVER 7,8 MIO. KR.

Kulturminister Brian Mikkelsen har tildelt kulturprojekter i Storstrøms, Roskilde og Fyns Amter støtte for over 7,8 mio. kr. På Lolland og Falster skal pengene bl.a. bruges til landskabsinstallationer, hvor forskellige afgrøder i forskellige farver sprøjtes ud på markerne. Blandt andre projekter kan nævnes oprettelsen af et nyt kulturhus med geologisk museum i Fakse Kalkbrud og et rullende børnekulturhus i Roskilde Amt. Fyns Amt styrker regionens identitet med etableringen af et besøgscenter i Den Fynske Landsby. Tilskudet kommer fra den provinspulje, der blev oprettet i 2002 for en 4-årig periode med henblik på at styrke og synliggøre kulturlivet uden for hovedstaden yderligere, og som stammer fra Kulturministeriets andel af tips- og lottomidlerne.

SIKRING AF ELEKTRO-NISK KULTURARV

Som et af de første lande i verden har Danmark skabt rammerne for at sikre bevaring og formidling af den elektroniske kulturarv. Det sker med kulturminister Brian Mikkelsens forslag til en ny lov om pligt-aflævering. Hovedformålet er at bringe lovgivningen om pligt-aflævering i overensstemmelse med den teknologiske udvikling. Forud for fremsættelsen ligger et væsentligt pionér- og udviklingsarbejde, som har været hjulpet godt på vej af Det Kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket. Kulturen digitaliseres i stigende grad, hvilket p.t. ikke bliver arkiveret. Man står derfor i fare for at miste denne del af den danske kulturarv, men fra næste sommer begynder de institutioner, der skal varetage pligt-aflæveringsordningen, med det vigtige bevaringsarbejde.

BØRNEATTEST

Kulturministeriet har fremsat et lovforslag, som skal gøre det obligatorisk at indhente en såkaldt børneattest, når daginstitutioner, skoler, fritidsklubber og idrætsforeninger ansætter personer, der skal have direkte kontakt med børn under 15 år. En børneattest er en attest, der indeholder oplysninger om tidligere domme for overgreb mod børn under 15 år. Oplysningerne slettes ikke, men bliver stående, så længe de findes i Kriminalregisteret, som i praksis typisk vil sige, indtil den dømte fylder 80 år. Initiativet skal ses som led i regeringens samlede indsats vedrørende bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn. Lovforslaget beskæftiger sig kun med indhentelse af børneattester og har således ikke direkte noget direkte med Justitsministeriets indberetnings-cirkulære at gøre.

BRIAN MIKKELSEN I NORDISK RÅD

På et møde i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i Stockholm den 3. november har kulturministeren netop lanceret de tre væsentligste kulturtemaer for Danmark, der overtager formandskabet for Nordisk Ministerråd den 1. januar 2005. De tre temaer er: de nordiske sprog og deres unikke fællesskab, rytmisk musik i Norden og den internationale konkurrence samt designområdet, hvor de nordiske lande har værtskabet for Verdenskongressen for design i 2005. Temaerne skal ikke fremhæve Danmark, men kvalificere det nordiske samarbejde. Ministeren har desuden deltaget i en diskussion om en ny struktur for det nordiske samarbejde, som har været uændret de sidste 12 år.

GANG I DE ÆLDRE

Med sloganet "Gang i de ældre" tager kulturminister Brian Mikkelsen i samarbejde med socialminister Eva Kjer Hansen initiativ til en satsningsenhed, der skal forbedre idrætsmulighederne for gruppen af borgere over 60 år. Målet er at skabe øget livskvalitet, som i høj grad hænger sammen med fysisk sundhed og sociale relationer. Idrætsforeningerne skal derfor udvikle tilbud, der er tilpasset målgruppens behov og hermed skabe en ordentlig ramme for såvel sundhed som netværk. Socialministeriet og Kulturministeriet bidrager hver med 1 mio. kr. til projektet, der etableres i et samarbejde mellem DGI, DIF og DFIF.

ØGET SENDESTYRKE TIL LOKALRADIOER

De mediepolitiske ordførere for partierne bag mediaaftalen for perioden 2002-2006 har sammen med kulturminister Brian Mikkelsen besluttet at gennemføre en ny undersøgelse af muligheden for at øge sendestyrken for ca. 60 lokalradioer. IT- og Telestyrelsen har netop afsluttet en sådan undersøgelse, men nye lyttertal fra Gallup giver anledning til en ny undersøgelse. Hvis undersøgelsen falder positivt ud for lokalradioerne, betyder det, at de kan øge sendestyrken på én af deres sendere til op til 500 watt. De berørte lokalstationer vil inden for kort tid blive kontaktet skriftligt af Mediesekretariat.

PORTRÆT HVAD ROSENBORG GEMMER

Portrætserie. Kulturkontakten portrætterer i en serie kulturinstitutioner rundt om i landet. Dette er det tredje portræt i serien, der skrives af skiftende danske forfattere.

Af Maria Helleberg, forfatter

FOTO: STEEN OLE / POLIFOTO

Jeg kom her første gang som barn, decideret barn, bragt med af mine forældre. Jeg var mest optaget af, at en konge åbenbart hed Christian IV, samme lyd som når man træder en hundehvalp over poten. Men selv om jeg intet forstod, fandt jeg nogle skatte, som jeg stadig opsøger – en drejet spinderok i træ, som man kan skjule i en pigeånd – og en model af en karet med fine brune heste og en prinsesse i glaskaret. Forskellen nu er den, at man kender de mennesker, som anskaffede sig eller fik tingene foræret. At de er blevet en del af et portræt – man kan samle dronning Sophie Amalie og hendes rivalinde Leonora Christines nips og sammenligne, og to helt forskellige personligheder får konturer.

Og man kan passere lige fra rokokos elegance til klassicismens funktionalisme – fra puffer og forgyldning og løvefødder til Frederik den Sjettes skrammede skrivepult. To helt forskellige tider, og dog så tæt tidsmæssigt.

Rosenborg er et paradoks: Alt er ægte. En families bric-a-brac og nyttige genstande. De fleste genstande er små og delikate. Rosenborg kræver forklaring, før man slipper amerikanske turister løs på alle småtingene.

Jeg oplevede det i sommeren 2003, hvor jeg fortvivlet måtte lære vore gæster at gå tæt på montren og at fokusere på detaljerne. De havde forventet at blive præsenteret for kæmpemæssige juveler, storslåede forhold, noget HUGE og imponerende. Ikke engang Christian den Fjerdes krone kan leve op til de krav.

Danmark er et lille, delikat land, og Rosenborg er logisk nok fyldt med små, delikate genstande. Ja, jeg ved, at kronjuvelerne og kronerne også er udstillet her, men dem kan de godt beholde for min skyld, de er for nemme. Nej, Rosenborgs fascination ligger i opdagelsernes glæde. Her er ting og sager nok til en hel levetid:

Anne Sophie Reventlow og Frederik den Fjerdes bittelille tepotte fra dengang, te var kostbar. Struensees spadserestok. En abemaske, indkøbt af Leonora Christine Ulfeldt.

Hesten med verdens længste man og hale. Et portræt af Christian den Fjerdes dronnings yndlingshund (så grim som man kan blive). Slidte penne og passere brugt af Frederik den Sjette under nytteløse militærøvelser.

Minder fra dengang, kongehuset var førende både politisk, modemæssigt og intellektuelt. Fra dengang, kongehuset var avantgarde. Men egentlig er det ligegyldigt, at tingene tilhører det kongelige hus. Det er minder fra levede liv, mere eller mindre meningsfulde.

Hvem kan f.eks. glemme, at den lystige Frederik den Fjerde havde søstre, der aldrig giftede sig og kom ud i verden, men som blev installeret på Rosenborg, hvor de levede deres stille liv, med teborde, guitarer og små franske romaner? Og hvem kan forblive helt uberørt, når de ude i den smalle, grå gang på førstesalen støder på Juliane Maries skarpe blik, den æteriske hertug af Augustenborg og hans "svigerfar" Struensee, diskret placeret over døren?

Det kommer også bag på én, når man opdager, at det beskedne runde bord, som bærer miniaturer, midt i Christian den Syvendes rum, er det danske Statsrådsbord. Herfra blev rigerne regeret under enevælden. Her mødtes den bedst udstyrede kreds, som nogensinde har regeret landet – Reventlow, Bernstorff, Schimmelmann – med den lille, sarte kronprins Frederik. Virkelig magt behøver ikke storslåede former, den er nok i sig selv.

Og så er Rosenborg ikke engang kun det synlige, udstillede – bag de offentlige samlinger fortoner der sig en række af genstande, som til daglig er pakket ned i kasser og venter på en lejlighed til at folde sig ud og indtage verden. I min barndom var der stadig kongelige dragter udstillet i grå, døde montere på de lange gange. Nu er de varsomt foldet sammen og forvist til kølige, mørke kamre i Brede. Her kan man tavst passere forbi kasser med de mest forbavsende påskrifter, åbne dem og kigge lige ned på kroningsdragter, herrejacker fra Holbergs tid, yndige luftige empirekjoler, som man kan

trække gennem en ring, og tunge hatte og housecoats fra Frederik den Tredjes tid.

Her kommer man tæt på tidens krop, menneskenes kroppe. Vi viser jo aldrig indersiden af vort tøj frem. Moderne vaske-maskiner og sæbe udsletter vore spor. Men her kan man støde på sved, blod og hud. På ejendommelige forsøg på omsyning og udbedringer af tidens skader. Og opdager at de luftige empire-kjoler blev ødelagt, når en frysende kvinde søgte tilflugt ved kaminen – gløder brændte huller i det tynde stof. Dragterne er eksklusive og private. De dukker kun op, når der er en virkelig god grund til det. Men dragterne er så nære og personlige, at vi bliver tavse og giver os til at lede. De var herinde. De var indeni. Somme tider i livets mest betydningsfulde øjeblikke.

Endnu skal vi hovedsagelig leve med sollyset som lyskilde på Rosenborg. Nogle afsindigt hængslige lamper er monteret rundt omkring, men de hjælper ikke meget. Vi må leve med det lys, vore forgængere nøjedes med. Det er ærligt og nøgternt. Hvis man ikke kan se detaljerne, ja, så er vi bare stillet præcis som Christian den Fjerde! Og underlagt naturens luner og bevægelighed. Det er vel ret besat helt, som det skal være.

På Rosenborg findes en lang række genstande, som ingen kunne bruge til noget – andet end at stille dem hen i en ubenyttet, dyb vindueskarm, netop på Rosenborg. Efterhånden blev det kongehusets vane at deponere gammeldags genstande og ubrugelige gaver og arv her. Enhver familie burde have et Rosenborg! For en stor del af genstandene var ikke særlig meget værd, da de blev udplacert. Så gik tiden og fjernede alle dubletterne, og nu er der kun Rosenborgs version tilbage. Plus det, at genstandene indgår i en hel verden af smag (eller mangel på samme). Frederik den Fjerde hentede en række guld-krymlede møbler hjem fra Italien, som er morsomme, men ikke videre smagfulde. Og Christian den Ottende og Caroline Amalie satte en ære i at leve i et borgerligt gulddalderhjem, med møbler der kunne have stået hos Oehlenschläger eller Kuhlau. ■

Roskildefestivalen, Kongelige bryllupper og åbningen af nye broer er begivenheder, der de seneste år har samlet mange mennesker. En ny organisation skal sørge for, at vi får flere af den slags publikumsmagneter.

GODE IDÉER SØGES

Hvis du har en virkeligt god idé til en kulturbegivenhed i København, er der nu hjælp at hente på Islands Brygge. Her åbnede tidligere i år organisationen Event Denmark, der er en slags servicekontor, hvor projektmagere og ildsjæle med gode idéer til kulturelle events kan hente gratis råd og vejledning. Målet er at fremhæve Danmark på det kulturelle verdenskort.

“Der sker en masse i Danmark allerede. Men meget af det når ikke ud over rampen og kunne blive bedre besøgt, hvis folk hørte om det. Noget af det foregår på torvet i en lille by, og man hører kun om det, hvis man tilfældigvis kommer forbi. Men det kan have noget potentiale, som vi kan hjælpe med at føre frem,” forklarer Lars Blicher-Hansen, eventturismechef i Danmarks Turistråd og sekretariatsleder for Event Denmark.

Event Denmark kan tilbyde værktøjer som f.eks. eventmanualen, hvor man kan finde gode råd om alt fra idéudvikling til markedsføring, og gode råd fra en task force, der består af erhvervsfolk, som alle arbejder professionelt med events. Tasken vurderer en idées kulturelle værdi og internationale appeal og giver sparring på, hvad det

kræver at få den ud over rampen.

Ikke kun for turister

I øjeblikket arbejder Event Denmark bl.a. med en videreudvikling af Danmarks jazzprofil. Man har netop i Danmarks Turistråd afsluttet en analyse, der viser, at næsten 4500 turister kom til København bare på grund af jazzfestivalen. Og med den rette markedsføring vil man kunne fordoble det antal over en treårig periode, forudser Lars Blicher-Hansen. Samtidig vil han dog gerne slå fast at, events ikke bare skal tiltrække turister: “Jeg tror ikke på en begivenhed, der laves alene for turister. Vi skal have ægte danske kulturbegivenheder, og så skal vi gøre dem så interessante, at de er med til at tiltrække turister. Man må ikke tro, at vi er her, fordi turismen skal til at lave kulturevents. Nej, vi skal have fat i kultureksperterne – alt fra kulturinstitutioner til private ildsjæle.”

Events med kulturel værdi

Ikke alle kan forvente rådgivning fra Event Danmarks side.

“Ordet event er et af de mest misbrugte ord, man kan tænke sig. Både på dansk og på engelsk. Men vi bruger det og synes

Af Trine Beckett, Miss Mamas Ink

egentlig, at det dækker. I første omgang har vi defineret en event som en kulturelt berigende begivenhed, der er åben for publikum. Det er musts. Det vil sige, at f.eks. messer og andre begivenheder, der kun er for en indbudt kreds, ikke opfattes som events. Derudover skal eventen meget gerne understøtte det billede, som vi gerne vil have tegnet af Danmark, erhvervs- og turismæssigt. Noget der clasher med det billede, vil vi ikke have noget med at gøre,” siger Lars Blicher-Hansen, der nævner musik, design, mode eller havet som værdier, der understøtter det.

Event Denmark er støttet af Kulturministeriet med 2 mio. kr. 2004 - 2006 og er regeringens strategi for at gøre Danmark til at blive en del af oplevelsesøkonomien. Det vil groft sagt sige, at man frem for at hente sin indtjening hjem på industriprodukter i stigende grad satser på at tjene penge på at give folk oplevelser.

Midlerne bliver brugt på rådgivning og er altså ikke en pulje, der kan søges økonomisk støtte fra.

EVENTEN ER IKKE NY

At vores kultur bygges op om events, er ikke nyt, mener den garvede eventekspert Christian Have:

“Når cirkus kom til byen, var det i gamle dage en event, som involverede hele lokalsamfundet. Det var også en event, når H.C. Andersen gik rundt og fortalte eventyr. Vi har altid skullet have en begivenhed eller en event for at forstå tingene. Men siden 2. Verdenskrig har man glemt det. Der byggede man velfærdsstaten og kulturinstitutionerne op, hvilket var fint, men midt i det hele glemte man formidlingen af kulturen,” siger Christian Have, der netop ser formidlingsopgaven som den nye store kulturpolitiske udfordring.

“Vi må formidle vores kulturarv og kultur-

livet for at få fat i de nye generationer. Vi må gå nye veje i kulturlivet, være mere i øjenhøjde og involvere publikum. Vi tænder på at blive involveret. Vi sætter os ikke og holder kæft i tre timer for at høre en koncert.”

Og derfor har eventen sin berettigelse, mener han og nævner Olafur Eliassons interaktive kunst og Sigurd Barrets koncerter som vellykkede eksempler.

Christian Have peger på, at det alene er vellykkede events, der overbeviser:

“Kun hvis vi forstår motivet bag, kan vi acceptere en event. Halvdelen af alle kulturevents i Danmark fejler. De kommunikerer ikke det, de skal, publikum kommer ikke, eller eventen får ingen medieomtale,” siger Christian Have.

STORE DANSKE EVENTS

Martin Bender, Copenhagen Eventures, giver sit bud på de største danske events og eventmagere i nyere tid.

Kronprinsbrylluppet

Frederiks og Marys ja til hinanden blev den største mediebegivenhed i Danmarks-historien. Og var planlagt til mindste detalje, forklarer Martin Bender, der som sekretariatschef i Wonderful Copenhagen selv var involveret.

“Under det royale bryllup fik vi kommunikeret ud til resten af verden, at Danmark er et eventyrland, der samtidig er til rock og rul. I ugen op til brylluppet, under Wonderful Wedding Week, fik forskellige institutioner mulighed for at markere sig med arrangementer som blandt andet Rock'n'Royal, gallaforestilling i Det Kongelige Teater og matchrace mellem Frederik og Mary – her fik man også vist havnen, den sporty side af landet. På selve dagen sørgede Wonderful Copenhagen for, at der var masser af mennesker i gaden. Vi satte storskærme op, uddelte danske og australske flag, afholdt koncerter på Rådhuspladsen, sørgede for

flotte blomster langs hele ruten. Og bad politiet om ikke at være alt for synlige, så der kunne komme gode billeder ud til verdens tv-stationer af folket, der hyldede sit brudepar. Selve begivenheden fik på dagen 1/2 mia. seere. Og der var 250.000 besøgende i byen.”

Åbningen af Storebæltsbroen og Øresundsforbindelsen

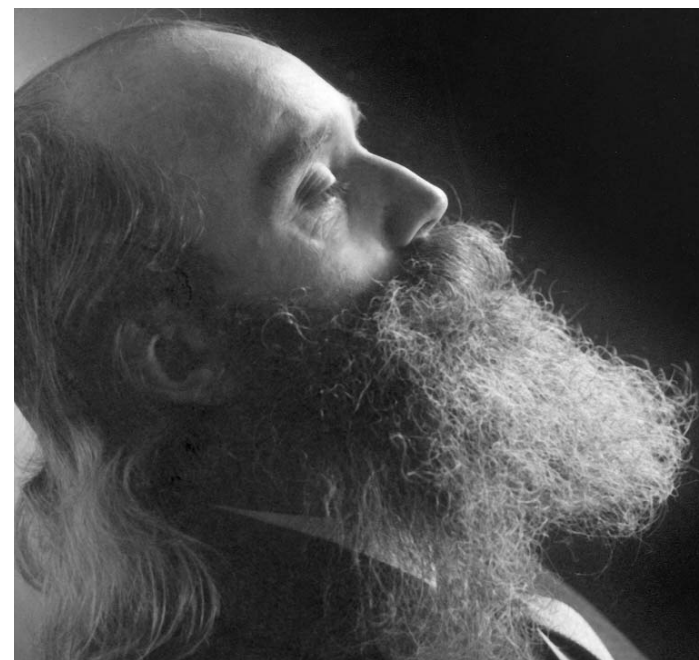
Martin Bender: “Tidligere foregik broåbninger groft sagt med et postorkester, fadbamser, en glad trafikminister og en dronning. Da man åbnede Storebæltsforbindelsen i 1998, indgik 20 F-16-jagere og den sidste storebæltsfærge i finalemusikken, man lavede en national sangkonkurrence, hvor vindersangen blev fremført af Poul Dissing... Og da Margrethe kørte over broen første gang, standsede hun på midten og kastede blomster i vandet. En meget symbolsk handling, som også markerede, at vi gik fra skibs-

nation til bronation. Alle danskere så det i fjernsynet.”

“Samme tilgang havde man til åbningen af Øresundsforbindelsen. Der blev afholdt broløb og folkelige rockkoncerter med artister fra hele verden. På åbningsdagen ankom kronprins Frederik fra den ene side og prinsesse Victoria fra den anden. De mødtes på en todelt løber i blå og rød. Åbningen blev en folkelig begivenhed.”

Roskildefestivalen

Martin Bender: “Er en af de vigtigste danske events. Den er fantastisk indarbejdet i den danske kultur og nordeuropæiske kultur. Og et markant brand for den by, den er opstået i. 30-40 procent af hele Roskildegens turismeomsætning finder sted under Roskildefestivalen, og folk er samlet fra hele verden. En af grundene til succesen er, at festivalledelsen altid har haft et klart fokus. På indhold og på publikumsoplevelsen.”

Rejsekongen

Martin Bender: “Simon Spies brugte happenings til at kommunikere sine budskaber ud med. Når han var fuld eller lå nøgen med en masse smukke kvinder, vidste du, at du kunne forvente det samme, når du rejste med Spies. Simon Spies solgte oplevelser og brugte begivenhederne og sig selv til at forklare det. Han var produktet og fik en masse opmærksomhed på det.”

Skibsrederen

Martin Bender: “Det er klart, at når Mærsk laver åbent hus-arrangement omkring en ny supertanker og lægger den ved Langelinie, er det ikke for folkeoplysningens skyld, men for at komme ud med budskabet. At være en god eventmager handler ikke om at være ekstrem, men om at have en klar stil. Mærskes stil er rendyrket. Når han laver pressemøde på den nye opera, inviterer han kun 30 mennesker, og det er kun ham selv og Anders Fogh, der får lov til at tale. Alt er timet og tilrettelagt ned til sidste detalje, ligesom i hans firma.”

DER SKAL SÆTTES MÆRKER PÅ MUSEER

FOTO: HENRIK SØRENSEN/ SCAMPIX

Af Mette Storum Krogh,
Kulturministeriet

Godt en halv million danskere har en form for handicap. De får nu nemmere ved at gå på landets museer, der har indført en ny mærkeordning.

Udbyttet af et museumsbesøg afhænger af den enkeltes forudsætninger. Man anslår, at flere end en halv million danskere har et større eller mindre handicap af enten fysisk eller sproglig karakter, mens tallet i hele EU er 37 millioner. Derfor har mange museer i dag fokus på tilgængelighed for gæster med særlige behov. De mest udbredte handicap er forbundet med nedsat evne til at læse, se, høre, forstå og bevæge sig. De problemer som knytter sig hertil, handler om at komme rundt på og at orientere sig på museerne. Samtidig bør der også tages hensyn til, at dansk kultur ikke er en entydig størrelse, men rummer mennesker med forskellige kulturbaggrunde, da sprog-, kultur- og religionsforskelle også kan udgøre barrierer i museumsoplevelsen. Ligeledes er det vigtigt, at der på museerne er særlige formlingstilbud målrettet til børn og ældre.

En mærkeordning, baseret på en ny standard for tilgængelighed til eksisterende

bygninger, skal nu fungere som en håndsrækning til arbejdet med at forbedre tilgængeligheden på de danske museer og kulturinstitutioner. Derfor har initiativtageren til ordningen, Foreningen Tilgængelighed for Alle (FTA), for nylig udsendt informationsmateriale om mærkeordningen til statslige og statsanerkendte museer, som sammen med Kulturministeriet i en årrække har prioriteret tilgængelighed. Mange museer er nemlig allerede lettilgængelige og fortjener at blive fremhævet over for potentielle gæster med funktionsnedsættelse.

Registrering

Når man ønsker at forbedre museers tilgængelighed, kræver det kendskab til de enkelte brugergrupper, der hver især har forskellige behov.

Mærkeordningen har to hovedformål: at vise steder på www.godadgang.dk, der er tilgængelige for en eller flere af de syv handicap kategorier, som mærkeordningen

henvender sig til. Samtidig skal mærkeordningen assistere og vejlede institutioner og virksomheder angående tilgængelighed og ved hjælp af en offentlig registrering, der afspejler stedernes nuværende rammer og forhold, pege på tilgængelighedsforhold, som man kunne vælge at prioritere.

Interesserede museer kan henvende sig til Foreningen Tilgængelighed for Alle og bestille en registrering af adgangsforhold på museet. En efterfølgende validering af registreringer viser, hvilke krav til tilgængelighed der er opfyldt på museet i dag, og hvilke krav, der med nogle forbedringer, vil kunne opfyldes i fremtiden. Museets tilgængelighedsforhold vil i sidste instans fremgå af godadgang.dk, der fungerer som oplysningsorgan om tilgængelighedsforhold for de syv handicapgrupper. Der vil desuden være mulighed for at blive certificeret som tilgængeligt museum for en eller flere af de syv handicapgrupper, og dermed opnå alle fordelene ved at være med i mærkeordningen.

NY MÆRKNINGSORDNING

Ny Mærkeordning henvender sig til syv handicapgrupper:

- Korestolsbrugere
- Gang-, arm- og håndhåndicappede
- Hørehandicappede
- Synshandicappede
- Personer med astma og allergi
- Udviklingshandicappede
- Personer med læsevanskeligheder

Kravgrundlaget, der ligger til grund for mærkeordningen, er udviklet af De samvirkende Invalideorganisationer, Danmarks Turistråd, Horesta og repræsentanter for turismebranchen, herunder også kulturinstitutionerne.

Udviklingsarbejdet er forestået af Dansk Standard med rådgivning fra Dansk Center for Tilgængelighed.

Mærkeordningen ejes og drives af Foreningen Tilgængelighed, FTA.

Prisen for en registrering afhænger af museets størrelse, og hvor mange registreringer der skal laves. Prisen ligger mellem 500 og 3.000 kroner pr. registrering.

På mærkeordningens hjemmeside www.godadgang.dk kan man finde

registrerede og certificerede steder og læse om kravgrundlaget, mærkeordningen og betingelserne for at deltage.

Dansk Center for Tilgængelighed udarbejdede i 2002 publikationen "Museer & tilgængelighed. Nye tider nye idéer" for Kulturministeriet, redigeret og forfattet af Helle Bay fra Dansk Center for Tilgængelighed.

KULTURPOLITISK KOMMENTAR AF VICKY BERLIN

BLÅ BOG

Vicki Berlin (f. 1977) Uddannet skuespiller fra Teaterskolen Holberg i 2000. Debuterede som komiker i 2002, hvor hun fik en tredjeplads i DM i standup. Har desuden medvirket i bl.a. "Güntberg - men nok om mig" og "Omar skal giftes" på DR og været konferencier ved diverse lejligheder."

HVIS JEG VAR KULTURMINISTER...

Hvis jeg var kulturminister,

ville jeg bære mit erhverv udenpå - være den blå brandhane, der skiller sig ud, og vandre stolt blandt beige kollegaer i en kreation, der kunne få Anne Marie Helgers kjoler til at ligne en Chanelspadseredragt. Vende op og ned på hverdagen, bruge slipset som bælte og med bæltet som min trofaste ganger galopere ned ad gangene nynnende "Jeg har min hest, jeg har inkasso!". For hvis jeg var kulturminister, ville jeg selv kravle ned i det hule træ og vælte, hvem end der sad med øjne så store som møllehjul, af kisten - så kunne kulturen vandes med madam blå-kaffekanden, i stedet for at kunstnerne trasker Nørreport tynd med den og en fedtet håndflade fremme.

Hvis jeg var kulturminister,

så skulle der vendes rundt på idealerne, og de fyldige kvindestatuer på Glyptoteket skulle kastes ind i stedet for de underernærede mannequinmodeller i Nørsgaard på Strøget. "Livet er fedt" skulle byttets rundt med "Modeljagten" - for livet ER fedt... når det leves! Så hvis jeg var kulturminister, ville jeg smide det X-smalle skridtbind, der

åbenbart strammer så uforskammet meget og lige nu frembringer en flad presset halv-nervøs trækning af et smil og i stedet ryste mit stolte blæserværk, så det breder sig som sambarytmer i bølger af inspiration til hver rynke i tandet.

Hvis jeg var kulturminister,

skulle der spartles på det kedelige fjæs af et Folketing - spredes konfetti og uddeles krammer, når der blev tænkt på kulturen, og spilles Mozarts requiem på min boomblander, når støtten igen blev skåret. Fantasi og skabelse ville gå hånd i hånd med drømme og udførelse. De ville styrke fællesskabet og enigheden med Vores Øl, inden de legede 10-20-30, holdt vejret og dykkede ned i statskassen.

Hvis jeg var kulturminister,

så ville jeg minde mig selv om, at jeg er den gode onkel - sjove onkel minister med det gode budskab. Ham der sætter gang i festen. Ikke uretfærdige fætter skatteminister, som ingen vil sidde ved siden af, eller kedelige farbror trafikfyr med modeltog i kælderen. Jeg er ham, der underholder,

delar gaver ud og i bedste 7 små dværgestil banker festen op med min ukulele.

Hvis jeg var kulturminister,

ville jeg pjuske op i den flade midterskilling, der som tung kedsomhed tarveligt deler den ligegyldige leverpostejspage af et dansk kulturliv. Jeg ville give de nyskabende iderige underdogs en hestesko og smide en kævla på deres buldrende lidenskabelige bål. Ikke spise folket af med uinspireret dødsmotorik og svækkede slag i bolledejen - give 'em hell Alexis! Med tågehorn som roliganer blæse de høje herrer med lim i lommen ind i hovedet og lade Danmark blive et sjovere sted at være, når kultur, liv og glæder smitter mere end herpes.

Så hvis jeg var kulturminister,

ville jeg gribe i egen stolte flade barm - kigge mig selv dybt i de rødsprængte øjne og med egen løftede fedtede pande spinne rundt på mit rygflask som en ko fra Klovborg og rejse mig i stolthed og i kampen for at gøre nedtur til kultur.

Klumme

OLYMPISKE LEGE I DANMARK

EN DRØM ELLER ET NARREVÆRK

Af Rasmus Bech

BLÅ BOG

Rasmus Bech: (53 år). Redaktør, lederskribent og kommentator på Politiken, hvor han har været ansat siden 1986. Hans faste klumme i Politiken kendes som Bechs Boks. Journalist siden 1970, tidligere arbejdspladser har bl.a. været Dagbladet, Ringsted, og Weekendavisen.

For nogle er tanken om Danmark som olympisk værtsland absurd; for andre er det politisk narreværk; og for en helt tredje gruppe er det en udfordring, der skal realiseres. Men for en professionel iagttager er det noget så besynderligt som en urealistisk mulighed. En flyvsk drøm med håndtag.

Hæng mig ikke op på datoen, bed mig ikke om klokkeslættet. Jeg kan kun sige, at solen bankede ubønhørligt ned denne augustdag i Athen og fik min sparsomme, gråtonede frisure til at minde om en afsvedet bygmark.

Jeg havde forladt pressecentrets airconditionerede paradys med min teknikfyldte rygsæk. Jeg havde ventet under en af de mange parasoller på mediebus-holdepladsen – og jeg havde omsider fundet den shuttlebus, der skulle køre mig gennem det centrale olympiske anlæg og sætte mig af ved gymnastikhallen.

De græske Olympiske Lege kørte på fulde omdrejninger, bussen var fyldt med fremmede tungemål, svedige kroppe og en fandens masse computertasker og fotoudstyr. Vi var mænd og kvinder på vej på olympisk arbejde i den første fase af de 20 hektiske dage, allerede ramt af rutinen, vant til at vente og blive transporteret, ind og ud af busserne som får.

Med de faste svedperler på panden stod jeg og kiggede ud ad vinduet, mens vi passerede vandpoleanlægget, det himmelstræbende svømmestadion, tennisbanerne – med selve det olympiske stadion majestætisk tronende i baggrunden. Og dér i den skrullende bus, alt mens jeg kiggede ud på disse mægtige sportsanlæg, de afspærrede veje og opbuddet af politibetjente og frivillige hjælpere, ja da sagde jeg til mig

selv: Olympiske Lege i Danmark – aldrig. Aldrig nogensinde.

For stort, for omfattende, for dyrt, for uvirkeligt, for meget – alt for meget. Alt for myretueagtigt. Slet ikke noget, der passer til jantelovsmentaliteten. Slet ikke en hektisk profil, der vil klæde det cyklende København. Alt for voldsomt og støjende, alt for krævende af hovedstaden og dens indbyggere. Og ville de københavnske bilister overhovedet finde sig i, at der skulle være særlige olympiske vejbaner til transport af sportsfolk, ledere og journalister? Hallo, hvem fa'en tror du, du er, makker, vi har sgu også lov til at være her.

Nej, nej. Og så alligevel – jo. For som dagene gik, kunne jeg se, at det handlede om at tænke stort, tænke frækt. At se muligheder, hvor de ellers ikke er. At tænke i bygningers særlige udnyttelsesmuligheder, at se effektiviteten i moduler – at give sine fantasier højttal til loftet og lade de 'umulige' billeder få farve og ramme. Eller som vi sagde, når vi sad under Athens stjernebestrøede nattehimmel og legede med den romantiske tanke om København som olympisk værtsby: Når grækerne kan, så kan 'vi' også.

Sådan har det nærmest været hver eneste gang, når den olympiske ild er blevet slukket et eller andet sted i verden. Hvorfor ikke Danmark, hvorfor ikke København? Problemet har været, at det aldrig er blevet sagt af den rigtige mand i det rigtige år. Men nu er det sket.

Stedet var Parken i København. Tidspunktet var godt tre uger efter Athenlegenes afslutning. Og anledningen var en kongres om internationale sportsbegivenheder i hovedstaden – formuleret som

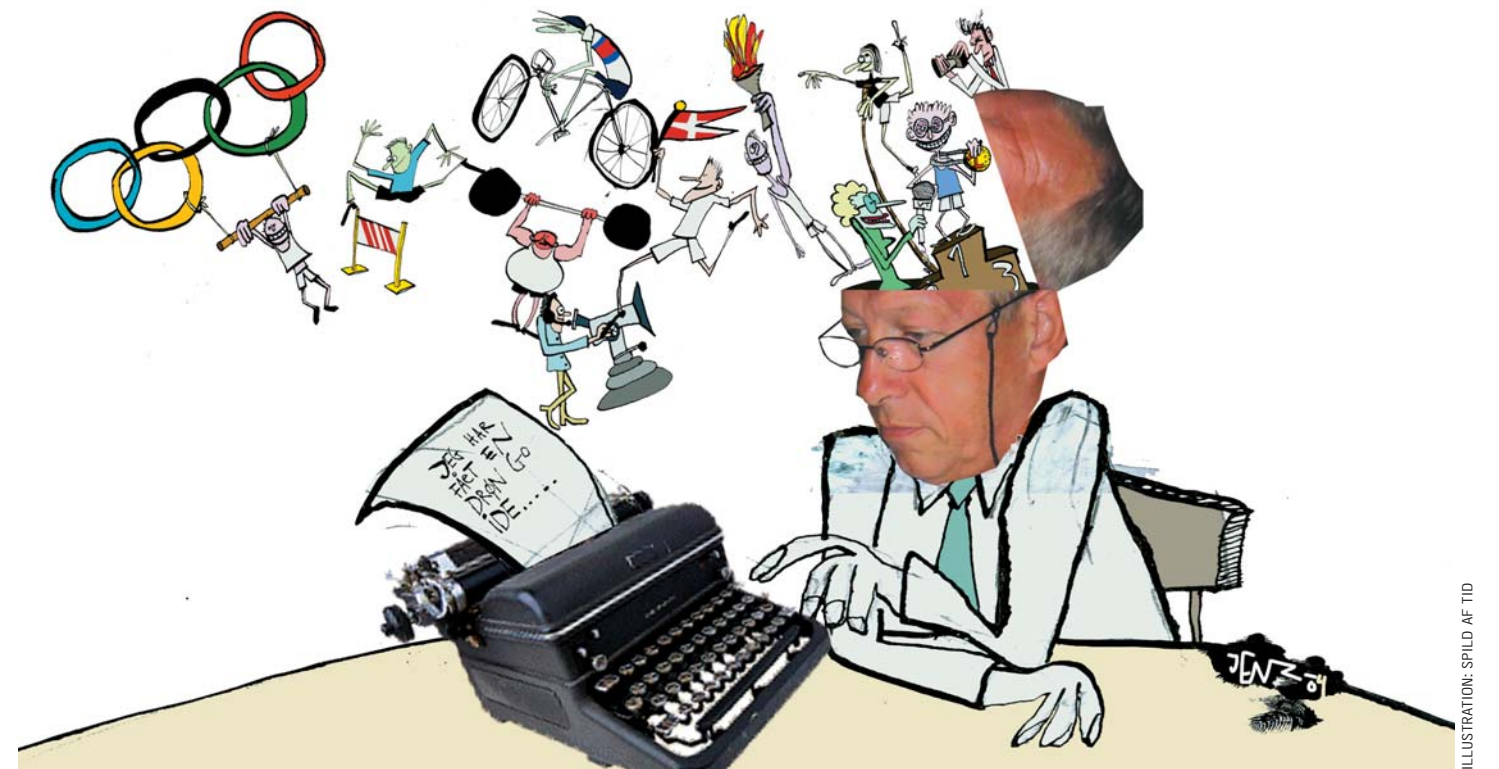

ILLUSTRATION: SPILD AF TID

et ønske under tematitlen Going for Gold. Og den rigtige mand på talerstolen 29. september var Michael Knight, tidligere olympisk minister for legene i Sydney i 2000. Hans tale om de små samfunds store muligheder var inspirerende – og gjorde det pludselig legalt at tænke store upudsede tanker. At kappe de mentale seler og lade drømmene galoppere over den stenede, problemfyldte grund.

Ansæt Michael Knight som dansk OL-minister, foreslog jeg i Politiken efter australierens besøg – tænk stort, gå efter det umulige. Gå bare efter legene i 2024. Og jeg skrev det blot få dage efter, at jeg sammen med forfatteren Peter Dürrfeld havde holdt et foredrag om sportens barndom i Vartov i København, hvor jeg havde understreget, at selv om sådan noget voldsomt stort som de Olympiske Lege til Danmark var en besættende drøm, så var der ingen fornuft i at lade sig forføre. Det ville være for stort.

I dag ser jeg mere fandenivoldsk på det – som noget, der kan lade sig gøre. Og det mener man også bredt i den diskussionsgruppe, som vor sportsbegeistrede kulturminister Brian Mikkelsen har holdt sit første møde med. En gruppe bestående af erhvervsledere, kommunale politikere og idrætsfolk – realistiske og visionære folk, der gerne tænker større end de fleste, og som har til opgave at klarlægge, om det er nu eller aldrig for København.

Man skal bare vide, hvorfor man vil forfølge drømmen. Som det reelt var tilfældet for Australien før Sydneylegene, så har Danmark

ikke noget at 'bevise' – vi behøver ikke legene for at komme på verdenskortet. Eller som et ultimativt turistfremstød. Vi har stadig vort ry, dog noget mere ramponeret end tidligere, som en af klodens idylliske pletter, og vi har stadig de grimme ællinger og H.C. Andersen, vi har Den Lille Havfrue og de store broer, vi har det nye operahus og Roskilde Festivalen, vi har Tivoli og meget mere. Vi behøver ikke legene for at blive lykkeligere i vores danske hverdag.

Men der er folk, der vil mere end alt det sædvanlige, mere end alt det, 'vi plejer'. Mere end det, der følger med kalenderen år efter år. Langt mere end Hubertusjagten, Copenhagen Jazz Festival, fodboldlandskampe og opera i Søndermarken ved Valby Bakke. Og det er folk, der kan se – som Michael Knight – at vil man et globalt gennembrud og skabe udvikling, der runger, så er milliardinvesteringen i at arrangere de olympiske lege en givtig forretning. Det kan give langsigtede erhvervsaftaler,

det kan udløse et turistboom, og det kan have en såkaldt samlende begejstrende effekt i befolkningen.

Ingen ved, hvordan verden ser ud i 2024, som tidligst kan blive året for et dansk værtskab. Ingen ved, hvilken regering vi har til den tid, og hvilken form de Olympiske Lege har – hvis de overhovedet eksisterer. Men skal Danmark nogen sinde komme så langt, skal hele landet inddrages. Med utvetydig opbakning i det politiske landskab. Det skal være en fælles national opgave – og det danske bud skal være intet mindre end et opgør med den gigantisme, der lige nu præger legene.

Danmark vil være det mindste ansøgerland, siden Finland havde værtskabet i 1952, og kunsten for de danske arrangører vil være at skabe idrætsanlæg, der ikke står tilbage som skaller i forfald – men som derimod kan bruges 'til tid og evighed'. Opgaven er kolossal, men det er de Olympiske Lege også. Den absolut største af de helt store, globale begivenheder. ■

“Sådan har det nærmest været hver eneste gang, når den olympiske ild er blevet slukket et eller andet sted i verden. Hvorfor ikke Danmark, hvorfor ikke København? Problemet har været, at det aldrig er blevet sagt af den rigtige mand i det rigtige år. Men nu er det sket.”

DEBAT: SVIGTER DR OG TV 2 KUNSTEN?

I sidste nummer af Kulturkontakten beskyldte Christian Lund i klummen **“Kom ind i kunsten, DR!”** DR og TV 2 for at mangle modet og engagementet til at lave gode små programmer om kunst og kultur. Vi har bedt to medarbejdere på DR og TV 2 svare på kritikken. Læs klummerne på www.kum.dk

DR TAGER KRITIKKEN ALVORLIGT

I sidste nummer bliver dansk tv og særligt DR beskyldt for ikke at kunne lave ordentlige programmer om kunst. Det siges, at DR's udsendelser er gumpetungt tv, bl.a. fordi man stiller kunstnerne alt for banale spørgsmål, som ingen kunstinteresserede selv kunne finde på at stille.

Uden at kommentere selve kritikken direkte er det vigtigt at gøre opmærksom på, at DR arbejder og laver programmer ud fra public service-forpligtelsen. Det betyder på den ene side, at det er vores opdrag at lave fjernsyn, der er alsidigt og mangfoldigt og således omfatter programmer, der rammer et forholdsvist smalt publikum som for eksempel de kunstinteresserede. På den

anden side forpligter DR sig til at lave programmer, der er til gavn for alle de danske seer, dvs. noget for det brede publikum.

Når det er sagt, så kan DR selvfølgelig ikke lade være at tage kritikken alvorligt, når forfatteren af artiklen mener, at DR svigter. Forslaget, om at DR skal lave en større satsning på kunstområdet, som inddrager flere medier både tv, web og bogudgivelser er spændende og ligger da også helt i tråd med DR's strategi om flermedialitet og synlighed. **Man kan sågar spinde videre på tankegangen og også inddrage radioen og mobile devices som platforme. Vi er glade for ideerne og vil overveje mulighederne for at realisere dem.**

For det er ikke svært at forestille sig, at det er en sådan tilgang til kunsten, som vil belyse emnet på forskellige måder og derfor appellere til mange forskellige målgrupper, både de særligt kunstinteresserede og også den almindelige dansker. I DR bestræber vi os hele tiden på at producere tv, som giver seerne den bedste mulighed for at lære forskellige kulturområder, herunder kunsten, at kende. Og på den måde opnå det, der er det allervigtigste for en public service-institution, nemlig at producere TV, så det bliver vigtigt for seeren at se med.

Kommentar af Peter Zinckernagel, kulturchef i DR

SEERNE ER KLOGE

På TV 2 er det ambitionen at komme bredt ud med de små emner. Det gælder inden for alle genrer såsom kunst, kultur, religion og underholdning, men også Nyhederne og øvrige aktuelle magasinprogrammer. Jeg understreger det på baggrund af Christian Lunds artikel, der i alt væsentligt former sig som et angreb på DR 1 og DR 2 og kun i forbifarten nævner TV 2.

På TV 2 vil vi ifølge Lund ikke “markere os, skabe omtumlede tv, der gør én overrasket og klogere, hvor seeren ikke skal fodres, men oplever sin sult, sin nysgerrighed...”. Vi beskæftiger os kun med seernes dagligdag, det er vel essensen af kritikken.

Jeg er ikke enig. Seerne er kloge, og hvis vi ikke lægger os i selen hver eneste dag for at formidle det, der er relevant for dem og samfundet, så melder de fra. Det gælder også kunst og kultur i klassisk forstand, der

af publikum kan opleves som smalt og uinteressant.

Det er et mål for os i vores formidling at komme bredt ud også med det småt, som Lund efterlyser. Af hensyn til seerne og samfundet stræber vi efter at styrke og udbygge mangfoldigheden hver eneste dag i vore mange danske programmer. Fra morgen til sen aften. TV 2 er sat i verden for seernes og samfundets skyld. Vi lever med og af vores publikum. **Som bekendt er TV 2 en public service-kanal, der skal agere på kommercielt grundlag. Vi anvender ikke mere licens; en oplysning, der overrasker mange. Derfor sender vi ikke enkeltstående kultur- og kunstprogrammer.**

Christian Lund foreslår i sin artikel, at DR 2 hvert andet år giver 48 kunstnere 5 minutter hver til en udstilling, der varer 4 timer, hvis jeg forstår ham rigtigt. På TV 2 integrerer vi

alt væsentligt og oplevelsesfyldt stof i for eksempel vore magasin- og nyhedsprogrammer. Vi præsenterer mere end 600 kulturindslag årligt alene i Go' morgen Danmark og Go' aften Danmark, hvor over 1 mio. forskellige danskere hver eneste dag kigger med. Til orientering og sandsynligvis til overraskelse for denne spaltens læsere bliver TV 2's Go' morgen Danmark set af flere end DR 2 i primetime. Mandag – fredag bruger seerne i snit mere tid på TV 2's Go morgen Danmark end på hele DR2's flade. Derfor er kulturformidlingen endog meget stor alene i dette magasinprogram.

Og glem så ikke Nyhedernes mange udsendelser hver eneste dag og TV 2's regionale stationer, som i rigt mål hver dag i registrerer kulturlivet rundt i de danske regioner.

Kommentar af Bo Damgaard, programchef på TV 2

VIDSTE DU

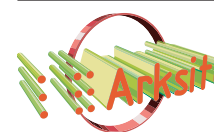
Vi fortæller her om nogle af kulturinstitutionernes nye initiativer. Læs om flere på hjemmesiden, www.kum.dk, hvor vi under overskriften “Vidste du...” løbende fortæller om, hvad der sker på kulturinstitutionerne.

Af Simon Drejer, Kulturministeriet

**SUCCESSION FOR
KVINFOR
MENTORNETVÆRK**

ke projekter Kulturarvsstyrelsen bør støtte. Kulturarvsstyrelsens endelige afgørelse ventes klar i slutningen af året.

**UNDERVISNINGSSITE
OM ARKITEKTUR**

KVINFORs mentornetværk har vundet årets Integrationspris for det offentlige arbejdsmarked, som det blev tildelt d. 28. oktober i Cirkusbygningen af Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. Det er samtidig blevet nomineret som en ud af to danske kandidater til en EU-Integrationspris, der uddeles næste år. Mentorgruppen har skabt et omfangsrigt netværk, der rækker bredt ud i samfundet, og hvor der fokuseres på kvindernes potentialer. Det har bidraget til skabelsen af mange jobmæssige og personlige kontakter. Integrationsprisen 2004 følger lige i kølvandet på ALT for Damernes kvindepris, som mentornetværket modtog d. 6. oktober. www.kvinfor.dk

Dansk Arkitektur Center (DAC) og Fonden Realdania søsatte den 19. oktober www.arksite.dk, som er Danmarks første egentlige undervisningsmateriale om arkitektur på internettet med specifik fokus på arkitekturundervisningen i folkeskolen. Sitet byder bl.a. på masser af billeder og inspirerende fortællinger om kendte arkitekter og deres værker samt de vigtigste perioder i arkitekturens historie. Det er udviklet af Undervisningstjenesten på Dansk Arkitektur Center i samarbejde med Skolemedia og finansieret af Fonden Realdania.

**REKORDINTERESSE
FOR DIGITAL
FORMIDLING**

30 danske kulturinstitutioner har søgt om støtte til et digitalt formidlingsprojekt, og det er det største antal nogensinde. Pengene søges fra Kulturarvsstyrelsens Kulturnet Danmark-pulje, som støtter udviklingen af nye formidlingsformer på internettet og digitale projekter, der går på tværs af kulturinstitutionerne. Projekterne spænder fra tredimensionel formidling af en vikingeborg over netbaserede designlaboratorier til opbygningen af et virtuelt symfoniorkester, som alle kan indgå i. Interessen har vist sig at være stor. I alt er der 3,7 mio. kr. i puljen, og der er kommet ansøgninger ind svarende til 15 mio. kr. Ansøgningerne bliver behandlet af Det Rådgivende Udvalg for Kulturnet Danmark-puljen, der herefter indstiller, hvil-

**'TONESPACE'
- VESTJYSK MUSIK-
KONSERVATORIUM**

Vestjysk Musikkonservatorium har netop fået bevilget 1.750.000 kr. til etablering af et oplevelsescenter for musik, kunst og teknologi kaldet tonespace. Centrets forskningslaboratorium og efteruddannelsescenter vil udforske nye metoder til anvendelse af ny teknologi som redskab for musik- og kunstforståelse. Målet for oplevelsescentrets aktiviteter er at skærpe børns og unges interesse for og viden om musik, samtidig med at man håber på at kunne inspirere flere unge til at vælge en uddannelse inden for især den klassiske musik. Etableringsstøtten kommer fra Kulturministeriets Provingpulje.

**DANSKE SPROG-
RESSOURCER
SAMLES DIGITALT**

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab vil skabe en samlet indgang til dansk sproghistorie på internetportalen ordnet.dk. Over de næste fem år vil man sammenkoble selskabets ordbøger og tekstudgivelser i avancerede, digitale søgesystemer. Visionen er, at portalen med tiden kommer til at dække hele det danske sprogs historie fra runedansk til nutiden. Sprogselskabets vidensressourcer bliver lettere at bruge, og store dele af den danske litterære og sproglige kulturarv bliver dermed gjort tilgængelige for et bredt publikum. Projektet skydes i gang af en bevilling fra Kulturministeriet og Carlsbergfondet på i alt 10 mio. kr. www.ordnet.dk

**NYT KULTURHUS
I ASSENS**

Med åbningen af det 3000 m² store kulturhus Tobaksgaarden den 1. oktober har Assens for alvor markeret sig på det kulturelle landkort. I Tobaksgaarden præsenteres et bredt kulturelt program med mange forskellige tilbud. Tobaksgaarden skal kunne rumme næsten enhver eksisterende kunstform: scenekunst, teater, stand-up-comedy, klassisk og nutidig musik, opera, visuel og digital kunst, litteratur og symposier samt andre former for underholdning for alle aldersgrupper. Etableringen af Tobaksgaarden er sket i samarbejde mellem Assens Kommune og omkring 85 lokale og regionale erhvervsvirksomheder og fonde. www.tobaksgaarden.dk

